

AUGUSTUS 14. VII. sz.

BRANDENBURGI KATALIN.

TÖRTÉNETI KORRAJZ.

SZILÁGYI SÁNDORTÓL.

(Vége.)

VIII.

Teste lelke egyiránt fejedelmi volt Bethlen Gábornak. Termete magas izmos, arcza derült, homloka nyílt, vonásai szabályosak. Társalgása leereszkedő, kedélye vig s bánásmódja megnyerő volt. Mint minden nemes véralkatu ember, hirtelen haragra lobbant, de épen olly hamar megbocsátott.

Mint fejedelem igazságos, szigorú, büszke. Erdély fejedelmei közül egyiknek sem volt annyi összeköttetése a kül udvarokkal, mint neki — alatta a hatalom, nagyság és tekintély korát élte Erdély. Fejedelmi tekintélyén csorbát nem szenvedett: egy izben a lengyel követ tiszteletlenül viselte magát. Bethlen kivette a tolmács szájából a szót s haraggal mond: Tisztelem királyodat, de sem félem, sem szeretem. S ha királyi czime nagyobb, de tekintélye kisebb, mint az enyim. S ezzel elbocsátá a követet.

Hadvezér és katona egyiránt kitünő. Negyvenkét csatában vett részt. Hadvezéri talentumának bizonyossága, hogy e csaták nagy részét megnyeré. Se-

regének élén maga vezette a támadást, s nem nyugodott, míg nem győzött. Hét megyét csatolt Erdélyhez az ugynevezett kapcsolt részeken kívül.

Annyi had és viszály között is boldogítani tudá országát. Népei szeretetét birta s statusférfiai ügyességét bizonyítják küludvarokkali szövetségei. Lehet, hogy nagyobb merészség több sikert szerzett volna, de ő nem akart mindent kockáztatni, hogy mindent nyerjen.

Korának krónikusai kiemelik jótékonyosságát s vallásosságát. Ez utóbbi bizonyítványául hozzák fel, hogy a szentírást 40-szer olvasta át. Ennek nyomtatását (1620.) megkezdé, de ez jóval utóbb (1684.) fejeztetett be. Jelmondata XXVII. zsoltár I. v. volt: „Az ur az én életemnek erőssége, s kitől rettegjek?”

A zenét és tudományokat egyiránt szerette: hegedün és hárfán maga is játszott, s külföldről is számos tudósokat és virtuozokat gyűjtött udvarába. Többi közt az általa dús gazdaggá tett fehérvári (később enyedi) főiskola tanáraiul: Alttdadt, Opir, Fischer és Biesterfeld híres tanárokat nyerte meg külföldről.

Fényes udvart tartott. Fejdelmi pompa és gazdagság látszott mindenütt. De főgondját itt is sergei vették igénybe. Különös kedve telt hadainak rendezése- és szemlélésében. Ezen kívül erősségeket építtetett, jelesen az Oláhország felőli passusokat várakkal erősíté meg. Mindenek fölött annyi költséges hadfolytatás, fényes udvari tartás és milliókra menő alapítványok és jó tettek után is több mint egy millio forintot hagyott a pénztárban.

Szóval Erdély nagysága és hatalmának delét érte el alatta: „Óh, vajha avagy nem született, avagy örökké élt volna!” mondja Kemény.

IX.

A fejedelemnő férje halálának híreről Kemény Jánost mint futárt Pázmán Péterhez küldötte. Nagyváradai főkapitány Abaffy Miklós értesülvén a futártól a fejedelem haláláról, bezárá a várat a helyébe kinevezett Szénási Péter előtt. Pázmánnal a pozsoni utban találkozott, ki is ajánló levelet adván a császárhoz, utját Bécsen át Enezersdorfbá, a császár akkori mulató helyére, folytatá. A császár válaszában biztosítá a fejedelemnőt jóakarataról, vizsgáltá s adandó alkalmakkali segélyét felajánlá (nov. 30.).

A második levél a zultáné volt. (Iratott Rebbel Achirnak elején a szent profétának 1039-ik esztendejében.) A zultán Katalint megerősíté a fejedelem-ségben, megküldé neki a szokásos zászló-, bot- és kaftányt. Megírta neki, hogy valameddig hive marad, „ellenségteknek ellenségi, jóakaróitoknak jóakarói vagyunk.” Tudatá vele, hogy a budai basánál megtette a szükséges rendeléseket, hogy adandó esetekben a kellő segélyt szolgáltatassa ki*).

*) Mind két oklevél hiteles másolata birtokomban.

Bethlen Gábor 1630. jan. 25-én temettetett el Gyulafehérváron, fejedelmi pompával. Gyászbeszédet keserűi Dayka János superintendens tartott fölötte.

Alig hunyta be a fejdelem szemeit, alig győződtek meg az udvaroncok, hogy a sziv, melly olly forrón dobogott a honért, megszűnt verni, hogy az ész melly annyit áldozott érte, többé mit sem tehet, s a pártok, mellyek az orosz-lán lábai alatt csak engedelmeskedni tudtak, már is felüték fejüket. Katalint az 1625-ki országgyűlés fejdelemmé tette, 13 pontra esketé föl, mellyekben gondoskodtak, hogy sem az ország javait el ne idegenithesse, sem olly uralkodót, ki a rendeknek nem tetszend, nyakokra ne erőszakolhasson. Kormányzóul Bethlen István s ezenkívül 12 tanácsnok volt mellé rendelve. De Bethlen István fejdelem akart lenni, Katalinnak a tanácsnokok s kormányzó nem tetszettek s a tanácsnokok Katalin könnyelmű prédálásait nem szivelheték.

Alakulni kezdettek tehát a pártok. Bethlen István Ecsed és Nagyváradot megnyerte a maga részére. E várak kapitányain kívül főtámaszai voltak: Zolyomi Dávid a zsoldos hadak tábornoka, Kemény Bold. fogarasi kapitány, Nagy Pál, Mikó Ferencz, Macskásy Ferencz, Balázi Ferencz, részint rokonok, részint az elhunyt fejdelem teremtményei.

A fejdelemnő pártvezére gróf Csáky István s hívei részint a katolikus urak, részint bevándoroltak, Szunyog Gáspár, Liszti Ferencz, Keglevich Miklós, Ráthkai — olly emberek, kiket Bethlen Gábor részint házasság, részint adományozás által gazdaggá tett.

Egyenlő erővel s előnnyel állott a két párt egymással szemben, s folytatta az elkeseredett tusát, a helyett hogy mint a fejdelem akarta, az általa megkezdett magasztos művet együtt igyekeztek volna megtartani. De bár Bethlen István rokonszenvvel, Csáky ravaszsággal birt, egyik sem tudott a másik fölött csak némi előnyeket is nyerni.

X.

Katalin még Bethlen Gábor életében tilos szerelmet folytatott egy Zierothin nevű morva zendülővel. De a viszony kitudatott, s az elbocsátott Zierothin Magyarhonban a Perényieknél talált menhelyet.

Zierothin hamar feledve lön s Katalin férje halála után Csákyt választá kegyenczévé. A gondatlanul szőtt viszony köztudomás tárgya lett, s mig Katalint a közvéleményben igen alá sülyesztette, elleneinek széles tért nyitott megbuktatására eszközül felhasználni.

Aztán prédálásai, rosz gazdálkodása, a közkinctár lelkiismeretlen kezelése is szemet szurtak. A főurak nehezen szivelték, hogy az ország pénzével kegyenceit gazdagítja, hogy a fogarasi várból egyszerre 40,000 aranyat hozatott el s lopta Csáky kezébe.

De a Bethlen István pártja még sem mert egész nyíltan fellépni. A zultán Katalin pártján volt s a Fehérvárra küldött budai basa szigorú hangon követelt a rendektől engedelmeséget. Aztán a császári sergek a hét megyét birtokukba vették s Erdély határszélein állomásoztak. Jól tudák, hogy a legkisebb mozzanatra beütni készek. Próbát tettek tehát alkuk által megmenteni most mit lehet: s tervök kivitelét jobb időkre halasztani.

S ez reményök felett jól sikerült.

XI.

Csáky a fejedelemnőtől kapott pénzzel folytonosan pártja öregbítését eszközölte, s midőn már elég erősnek érezte magát, nyíltan akart föllépni az ellenzék ellen. Jelesen Kovács Péter mezei kapitány által tetemes haderőt gyűjtött, s Kővár vidékére, hol Szunyog Gáspár parthive volt, a főkapitány koncentráta.

Csáky egész erejével Fehérvár felé ment, hogy az oda jan. 25-re (1630) hirdetett országgyűlésen tervei sikeres kivitelét biztosítsa. De Toldalagi Mihály székely hadaival éjjel véletlenül megtámadá, szétveré s üldözé. Kovács Péter és hadának romjai átszöktek a császári hadakhoz, Szunyog helyébe pedig kővári főkapitánynya Gyulafi Samuel neveztetett ki.

A kalandor szellemű, de gyáva Csáky megrettenve, Fehérvárról megszökött s az almási várba menekült. Futása következtében hadainak megmaradt része is szétszóratott.

Elhagyatva betegen magára maradt Katalin, átlátva végre minő érdemtelen volt rá az, kiért mindent áldozott. Mit vala tennie tehát? Egyezkedett a rendekkel s az elébe szabott föltételeket elfogadá.

A fejedelem temetése után (jan. 25.) megnyílt az országgyűlés. Katalin fejedelemnek ujabban elismertetett, azonban ujabban esküvel kötelezé magát a 13 pontnak megtartására. Az urak és ország közt megkötött az unio, Csáky visszahivatott, s hogy a kedélyek helyesen megnyugtassanak, Katalin a fehérvári főtemplomban „publice convertált és communicált.”

XII.

Különösen sértette a protestans rendeket, hogy Katalin a jesuita iskolának megerősítését kitudta eszközölni. Nevelte az ingerültséget azon vallomása, melyet gyóntatója, Appel Gáspárnak tett — mert férje temetése után ujolog betegyba feküdt — hogy a jesuiták idegen katonákkal körülvételét javallották neki. E dolog nyilvánosságra jutott, s Bethlen pártja átlátva, hogy Katalin önféjüségé ellenében nem hol dogulhat, leste az alkalmat, mely-

ben tőle megszabadithassa az országot. Köztudomássá lőn az is, hogy a császári udvarral titkos alkudozásokba bocsátkozott.

Csáky lőn újra a kegyencz. Az ország és fejedelemnő kincse ismét e gyáva kéjencz kezébe vándorolt. Bármi eszközt gondoltak is ki a Bethlen család hívei ennek meggátlására, Csáky és Katalin ki tudták játszani. Csáky előlegesen bizonyos Prépostváry Zsigmondot hitegetett, hogy őt fogják a fejedelemségbe, azonban a romai udvartól követei Kornis Zsigmond és Kapi András visszaérkezvén, nyiltabban kezdett föllépni; reményét, hogy nem sokára a trónon ülend már alig is titkolta. Lépéseket is tett a fejedelemasszonytól neki adományozott Munkács és Tokaj várak kézhez vétele iránt, azon e terve az illető várparancsnokok erős akaratán megtört.

Ez s ezekhez hasonló események a kedélyek ingerültségét akkorára fokozák, hogy a kitörés legközelebbi alkalmát két kézzel ragadák meg. S valóban a Medgyesre jul. 10-re hirdetett országgyűlésen az ingerültség többé nem volt féken tartható. Bethlen párthívei a feltételek meg nem tartása következtében a fejedelemasszonynak letételét sürgeték. De a rendek egy része még nem hitte elérkezettnek az időt s Katalin pártja keményen felszólalt urnője mellett. Kevésben mult, hogy vérontásra nem került a dolog, azonban Borsos Tamás és Toldalagi Mihálynak sikerült a rendeket lecsendesíteni s Katalint a feltételek újabbi megerősítésére birni.

Csáky a fejedelemnőt ujlag cserben hagyá: még a gyűlés előtt kirándult Magyarhonba a fejedelemnő tokaji javadalmába, hol a fejedelemnő által neki adományozott kincsekből meggazdagodék: megvásárolván a szendrői és gönczi uradalmakat.

XIII.

A medgyesi gyűlésből Katalin Szamosujvárra ment, olly czélból, hogy a Magyarhonból várt császári sergek segélyével magát a trónon megerősitse. De az e czélból beütött Bornemisza János sergeit ifj. Bethlen István és Zólyomi Dávid visszaverék. Elhatározzák ugyan a rendek e két fiatal ember megbüntetését, hogy ne láttassanak ők felbontani a frigyét — de csak színleg, mert a megbüntetés teljesedésbe nem vétetett.

De Katalin e tette a rendeket ellene végkép fellázítá. A Kolozsvárra sept. 20-ára hirdetett országgyűlésre feles számú hadak gyűltek össze, Katalint, mint ki a feltételek megtartását annyiszor ígérte és annyiszor szegte meg, detronizálták, s helyébe Bethlen Istvánt választák. A portától többé nem tartatának, mert Katalin más részről alkudozásai következtében, magát előtte gyűlöltté tette.

Bethlen István még e gyűlés folyama előtt Magyarhonba Sárospatakra

külde Rákóczi Györgyhez, Zsigmond fiához, részint mert nem hívé magát elég erősnek a trónon megtarthatni, részint mert biztosabbnak hitte ekkép Katalint megbuktathatni.

Katalin még egyszer tett próbát rokonai, a svéd király és brandenburgi választó követei: Götzen Fridrik és Stranburg Pál által a trónt visszanyerhetni, de az nem vezetvén sikerhez, a dec. 20-ki fehérvári országgyűlésen Rákóczy megválasztását ki tudta vinni.

A tróntól a rendek, javadalmi és kincsétől egy kéjencz által megfosztatva, szegényebben mint Erdélybe jött, visszatért szülőföldre, s ottan Ferencz Károly szász herczeggel új házasságra lépett.

Tetszvágy és könnyelműségnek volt áldozata. Nem birta azon erényeket, mik egy nőt magasztossá, egy fejdelemnőt pedig nagygyá tudnak tenni.

SZERELEM ÉS HIUSÁG.

NOVELLA.

KEMÉNY ZSIGMONDTÓL.

(Folytatás.)

IX.

Wesselényi perében egy lépés történt előre.

Ez nagy mozgást támasztott.

Fiatlankoruk kiket az ellenzék vezetője iránti lelkesedés hevit, versenyzenek a kitüntetésért: hogy a védirathól valamit lemásolhassanak, vagy azon távol fekvő megyén, melly az ügybe leginkább bonyolították, tanukat szerezzenek, és a félénk jelleműeket is nyilatkozatokra bírják.

Az érettebb kornak pedig Wesselényihez tanácskozmányra gyűltek össze, s felolvasák, összehasonlíták, szónoklatokkal kísérik magának e beperlettnék, aztán rendes ügyvédének, s meg egy csoport önkénytes vállalkozónak replikáit, higgadt megfontolás után kiszemelendők a legszebbet és legczélszerűbbet.

Természetes, hogy illy mód mellett kevesebb tekintet fordíthatók a bíráknak, kik ítéletet hoztak, mint a közönségnek, melly az egész kérdésben semmi részt nem vehetett, izlésére . . .

Coranini és Romvay a késő éjig tartó értekezleten voltak.

— Még betekintethünk Taszilohoz, szólt az utóbbik karonfogva Coraninit.

— Minden esetre, hiszen csak most ütötte el a tizenkettőt. Hamarabb jutottunk eredményhez, mint gondolám.

— Kölcsey áttekintése nagyszerű volt.
 — Csinos irodalmi mű, s ha bíránk olly kényes izlésűek lennének, mint az athenei néptörvényszék tagjai voltak, akkor a közvádó csak a nyelvhibák miatt sem boldogulhatna Kölcseynek ellenében.

— Én alaposnak is tartom védiratát.
 — Pártunk szempontjából az.
 — S meggyőzőnek: szólt Romvay.
 — Az eskütszékeknél: válaszolta Coranini.

Ez alatt Taszilohoz érkeztek.

November 11-ke volt, a gróf születése napja.

Zaj hangzott az előteremig.

Vig kör az asztalnál, s földöntött palaczkok azon.

A vendégek arczán és modorán élesebben volt vérmérséköknek jellege kinyomva, slátszék, hogy ha gondolataiknak még uraik is, de már nem mindig parancsolhatnak az egyes szavaknak.

Társalgásuk kötetlenebb, érzésük áradzóbb. S az, ki velök nem is tölté az órákat, hamar észrevehette, miként használatlanul nem folyt idejük.

Azonban valamint józan, ugy ittas sem volt közöttük.

Olly hangulatra voltak fokozva, midőn az ember leghajlóbb idegenekkel kötni barátságot és régi ismerőseinek különzségeit szóba hozni; midőn örömet leplezget titkaiból föl, de magában megítéli azokat, kik hasonlót tesznek, s midőn a lovagiassági törvényeket leginkább emlegeti, s mégis legkönnyebben mellőzi.

Harsány idvezléssel fogadták a Coraninival együtt belépő Romvayt.

S a két vendég — mert, mint mondák, nagy hátrányban van — kénytelen volt sietni a poharak ürítésével.

— Isteni gyerek ez a Romvay! kiáltá Tasziló, capitális fiu! Ma délután érkezett Pestre. S kik várták! kik számoltak reá! Csendes éj... sohajokra hívó, suttogásra való, a szerelem éje... s ő barátait keresi fel a kalandok helyett. De ne legyünk igazságtalanok Coranini iránt is, neki a világon legszebb nője van, s ő most nekünk ajándékozza az éjfél és hajnalt. Mellyik lemondás nagyobb? ... S ön Coranini! ugy-e Romvayt tartja áldozóbbnak? De Romvay önt fogja... Ah! a sok fecsegés közt majd elfeledtem egy fontos dolgot; pedig később a pezsgő egészen kibillentheti eszemből. Tehát emlékszik-e még Ligety Virginiere? Na! arra, ki regényesen végezte magát ki. Férje, Vértesy Gabi, Trevisoból — hol hosszasabb ideig fog mulatni — fölszólitott: beszél-ném rá önt jószágainak rendezésére, mellyek most nem a legjobb karban vannak, s ha biztos kéz nem ragadja meg a gyeplőt, Gazsi barátunkat az anyagi jólét is ugy a kapufélfánál fogja hagyni, mint a lelki nyugalom. Mert hasztalan

állítjátok, hogy ő nem érzi Virginie halálát. Sőt igen mélyen. Miért volna az ő szíve kőből? nem látom át. Szóval, Coranininak el kellene válni, természetesen illő feltételek mellett — mik fáradságával arányban vannak — a jószágrendezést, de minden a hitelezőkre vonatkozó egyezkedésekkel együtt. Ezt a felebaráti szeretet követeli. Kedves barátom! parolát ide, hadd! igyuk meg az áldomást! Legalább szép alkalmunk lesz, régi magyar szokás szerint, körmig üríteni poharainkat.

Taszilo izgatott vonásain a bor hatásán kívül még valami gunyos és ingerkedő hangulat jelei is látszottak.

Coranini megütközött a gyöngédtelenségen, melylyel Virginie, kit a Romvay iránti szeretet áldozatának hittek, a társalgásba vegyitették, s határozottan utasítá az ajánlatot vissza.

De Taszilo sehogy sem akarta az elkövetett botlást észrevenni, s tovább is nógatá Coraninit, míg aztán Romvay arcza, melyet előbb vékony pir borított, sötétté lőn.

Szerencsére egyik vendég, ki az előidézett helyzet minden kényességét fölfogta, más irányt adott a beszélgetésnek, s ügyes tapintattal elhárítá a kltörést. . . .

Megint nyilttá, fergeteg nélkülivé lőn a láthatár.

Az élczek villanyanyagai a légkörben szétszórva voltak, s hoszasan nem gyűltek össze egy kiszámított guny vagy negédes czélzás villámlásává.

Romvay is anyira elégtelt volt az uralkodó hangulattal, hogy közlékenynyé vált, s a nagy tekintélynél fogva, melylyel barátai fölött eddig birt, a társalgást csakhamar vezetni kezdé, a mennyiben t. i. versenytársa, a szeszess spanyol bor nem izgatta néha független szárnyalásokra az elméket.

De Romvay a finom rágalmakat szerette olyak ellen, kik jelen nincsenek; a poharak szelleme pedig a jelenlevőkre is eregetett egy egy nyilveszőt.

Romvay a nővilágról átalánosan szokott beszélni; a toast és lakoma pajzán szeszélye pedig főleg Taszilo által képviseltetve, a szépnemből gyakran egyes példányokat választott ki.

— Tudjátok-e, szólt az ifju házúr, hogy Bálint a jövő fárságra megint nőjével együtt fog megjelenni.

— Ámbár nője a tavaszon egyszerre tünt Pestről Ákos barátunkkal el, jegyzé meg Oszkár.

— S épen ez okból válóperről is kezdettek itt ott suttogni: emlité Taszilo.

— És én már kíváncsi voltam el fogja-e a csábitottat Ákos venni: mond Oszkár.

— S ime! a férj közboszuságra hűtlen oldalbordájának megbocsát! szólt Taszilo.

- Mekkora a gyávaság!
- Nem merném ezt állítani, legalább minden megszorítás nélkül.
- Hogyan? kiálták többen Romvaynak, ki ezen észrevételt tette.
- A férjnek inkább nője egész életét kell szem előtt tartani, mint egyes hibáit észrevenni.
- Ez a nőtlenek számára rendkívül hasznos elmélet, s általunk teljes pártolást érdemel: szólt Oszkár.
- Igaz, jegyzé meg Taszilo, közöttünk csak Coranini házas. Mi, kivüle, Romvaynak mind igazat adhatunk. Nekünk Bálintot dicsérni kell.
- De fájdalom! mondá nevetve Coranini, Bálint azért él nőjével, mert azt, bármit tart a világ, ártatlannak hiszi.
- S miért? Mert nője kedves rábeszélő, s mert Ákos a jóbarát álarczával fedi el az udvarló képét: válaszolta Taszilo.
- Többen értünk e fogáshoz: szólt Oszkár szemeivel hunyoritva, és jogtalan önérzettel üritve ki a fölemelt poharat, mintha saját dicsőségére innék to as tot.
- Bah! illyesmit említeni sincs mért; mert régi szokás, mellyhez az ujonczok is tudják tetteiket alkalmazni. De egy más finomabb kérdés merülhet föl, egy a művészibb fogások közül, mellyről commentáraink hallgatnak és a gyakorlati élettapogatásoknál s bizonytalan sikerű kísérleteknél többet nem nyujt. Taszilónak még e megjegyzést tevő, arcán majdnem tanári komolyság ült. Vendégei a félttasak gyermeki kíváncsisággal néztek rá.
- Csak Romvay volt nyugodt hangulatban és Coranini, kinek erős testalkata egy angel hajókapitányénál jobban megbirni tudta, ha kell, az orgiák minden kicsapongásait.
- Micsoda finom kérdés van begyedben? szólt Oszkár Taszilóhoz fordulva. Hadd halljuk! Mert Alcibiad és a nőhódító Casanova szellemére esküszöm, hogy mihelyt az udvarlások s a kaland körébe vonatkozik, ezen érdemes társaságban akad egyén, ki tökéletesen megfejtethi. Hiszen! mind telivérü gentleman ül asztalodnál.
- Önkényt értetik, válaszolá Taszilo. Hivatástok, mint a kertész ollójának a fanyesés, a férjek jogainak megnyirbálása. Ez ellen jóizlésűnek alig lehet panasza. De mit is akartam mondani? ah most már eszembe jutott. Hogy az udvarló a férj jóbarátjának mutassa magát, ez eléggé nem ajálható. Azonban kétséges: minő szerepet vigyen, midőn a nő előtt, kit megnyerni akar, kell a férj jelleméről, hibáiról, jótulajdonairól, gyengeségeiről vélekedni?
- Én illyenkor, szólt Oszkár, mindig dicsérem a férjt. Ha a nő fogyatkozásokat lát benne, védelmem alá veszem egy kevéssé. Ha panaszol rá, elismerem ugyan a vádakat, de mégis keresek egy gyarló mentséget. Ha ügyet-

lenséget tanusít, megvallom, hogy nevetséges modorai vannak, de nem hallgatom el, miként éppen ez által nem lehetvén érdekes, annál hübb. Ha gorombasága nőjét elégületlenné teszi, kifejtem, hogy csak nevelése volt elhibázva. Ha könnyelműségei jönnek napvilágra, megmutatom, miként kedélye magasabb e l a n n a l nem bír, s csupán ezen természeti fogyatkozásért nem képes isteni nőjét imádni. Ha pedig ittasan jön haza, korhely barátjaira háritom a bűnt, kik ismerik viaszhajlékony jellemét, s tudják, milly gyöngö testalkatu, s mégis szilárd és edzett férfiaknak való időtöltésekbe sodorják. — Ez az én elvem. S nem helyes-e? A nő gyöngédségemet bámolni s a férjet még inkább unni fogja.

— A rágalom dicsérgetés által elevenre hat; de hozzá gyermektegy modor, ártatlan külső kell, hogy gyanut ne ébreszsen, s a ,becsületes Jagokat‘ leg hamarább a nők ismerik meg, mert bennök is mindig van egy kevés e tulajdonból: szólt Romvay.

— És éppen ezért, mondá gróf Réthy, ki eddig kevés részt vett a társalgásban, én ha nőkkel vagyok, kerülöm az álnokságot. Jobb a merész föllépés. Én a feleségnek — ha elárulhat is — minden rosztat, s kivált minden furcsát mondok férjéről, s ha türi vagy titkolja, győzedelmem biztos.

— S te Romvay, ezt helyesled-e? kérdé Oszkár, hozzá, mint tekintélyhez folyamodva.

— Sok függ a nők jellemétől.

— De mégis általában mit tanácsolsz?

— Nincs biztos szabály.

— De legalább a te izlésed hová hajlik?

— Magasra szeretem a férjt helyezni. Fölkoszoruzzuk az áldozatokat. Így szép az ünnep. Különb is a nő akkor legvonzóbb, ha karjaink közt kétségbeesésig tele van önváddal.

Taszilo kezével tapsolt.

— Bravo! kiáltá, ez az igazi modor. Romvaynak mindig eredeti és talpraesett eszméi vannak. Csak tőle lehet tanulni. Eszemben van a legceskélyebbnék látszó megjegyzése is. Mennyi életbölcsesség! Olly utakat szokott választani, mellyeken kevés halad, de ő sikerrel. A mult tavaszon is kérdém tőle: Láttad-e az isteni X nőt? Igen válaszolá. S hogy vélekedel róla? Szép aszszony. S csak ennyit mondatsz? szólék hidegségeért neheztelve. Kellemes külsőjü, de... Na! sürgetém... De mint a déli naptól a sugár, ömlik arczáról a hiúság... S te közönyös volnál iránta két órai látás után is? kérdezém ismét. Ha nekem nem tetszett meg ő, felelte válvonitva, akkor közönyös lennék iránta indulatomnál fogva; az ellenkező esetben pedig számításból.

Az egész asztal elismeré Romvay eszméjének lélektani mélységét.

De Coranini nyugtalanul mozdult ühlyében meg.

Romvay pedig sötét arczczal hajolván Taszilo füléhez — ez tőled nem volt gentlemani tett, sugá.

— Nem neveztem meg a nőt: válaszolta valamivel emeltebb hangon Taszilo.

— Nyomorult mentsége egy betise-nek.

— Hogy érted?

— Az máskorra való.

Coranini ajkába harapott.

Romvay most nyugodt kedélylyel fordult a társasághoz, mintha a házural közönyös beszélgetést fűzött volna.

Oszkár megdöbönt tekintetén látszék, hogy valami kellemetlent hallott.

Taszilo vig és szeszélyes maradt; de mégis némi szórakozást lehetett rajta észrevenni, melly folytonos hatásaival lassanként lehangolta a többieket is.

Más nap Coranini Pesten maradt, várva: hogy kiegyenlítés vagy párbaj fejlődik-e a tegnapi jelenetből?

Egyik sem történt.

Taszilo és Romvay hallgattak, s barátjaik közül senkivel sem találkoznak.

— Ah! gondolá Coranini, Romvay nem félénk, Taszilot bátornak tartják, s a sértés világos. Hogyan hát? Hm! ők nem merik magát az okot, melly vizsályt szült többé felhozni. Ugy látszik általok, s általunk közösen ismert nő érdekeltetik. És az egész éjjel piquant volt Romvay iránt, mit máskor senkivel sem tett, hangulata egy szerencsétlen versenytárséhoz hasonlita. Minő téveg ez! Ah! nem, milly fonálszál a tévegben! Vagy nem volt-e Julia levelében Romvay neve is említve? Emlékszem: hallám akkor Taszilo ajkairól Romvayt. És miért marjult ki Sarolta lába? kinek akart tetszelgeni? Ki volt egész nap hozzá legközönyösebb? Ég és pokol! Romvay a fürdő alatt nőmnek udvarolt, s nőm a fürdő után titkolozó és zavart... nyugalmát veszté... lelkiismerete háborog.

X.

Az idő hamar változott.

Hüves, zuzmarás napok következtek az enyhe ősze, melly november elején második nyárnak indult volt.

Hópille és sűrű köd, az ablakokon jégvirágok, a kandallóban pattogó tűz, a városi hintók bakjain prémes eselédek, a divatárus-boltok késő estig telve; a varróleányok nem találkozhatnak szeretőikkel, mert sok a megrendelt munka, a casinóban még több pipafüst mint eddig, mindenütt zaj, a színházban nincs üres pad, a jurátusok kezdenek a Wurm-kávéház előtt az üzéreknél köszönni, jótékony czélokra a koldulás szépen terjed, a kalendariumok megje-

lentek, az Aurora már elhagyta a sajtót, a kisasszonyok tánczról, zenéről s partiekról álmadoznak, a kereskedők példás szorgalommal iratják könyveikből a kontokat, az utcán félig megfagyott csavargókat vezetnek hajduink a dologházhoz, a frajóhidat leszedték, a bérkocsisok gorombábbak, a kis gyerekek az angyalt várják aranyos bábakkal, a táblabíróknak sok ideje van a haza állapotról gondolkodni; — a falun pedig a gazdasszony szemét a kémény visszavert füstje gyakran csipi, a háztetűn pusztá gólyafészek, a sertésólban kevesebb rőfögés, a konyhán feltűrt karu leányok abárlókéssel kezökben, az ablakra czi-nege repked, az utszélekről komolyan néznek a hollók a vándorlegényre vagy ha kíváncsiságuk kielégítve van, fejöket szárnyaik közé dugják, a bojtár farkasnyomról beszél s kuvaszai az ablak körül ugatnak, a tiszteletes előveszi tavali predikációját a megváltó születéséről, faágakra a család fiatal reményei lépvesszőt akasztanak s nyugtalanul várják a vörösbegeket, a ringó böleső előtt hosszú estéken át a guggadó dajka álmos éneke hangzik, a mest'uram a patronus idvezletére tizenkétlábú verseken törí fejét, a természet még fehérebb köntös után vágyik, a láthatárnak olmos színe van, a katangkórókat már mind letördelte a szél, a csárdában biztosan száll meg a betyár, a kelemföldi pusztán nagy vadászatok tartatnak: — ez az évszak jelleme, s gondolhatják olvasóim, hogy a november 11-diki lakoma óta már néhány hétnek kellett eltelni.

Taszilo csak egy rövid látogatásra jött Coraninihoz s megint kimaradt.

Ugy látszik őt gondatlan és illedelmetlen magaviseletének emléke nyomta, bár az által legkevésbé lehetett volna — a külszin után itélve — Coranininak érdekeltetni.

Taszilo helyét azonban sokan pótolták.

Egészen új egyénnel szaporodott a társaság.

Köztük Romvay tűnt fel.

Az ifjak körüle csoportoztak.

De a szép Sarolta most sokkal visszavonultabb volt, mint tavál.

Senkinek sem óhajtott tetszeni.

Nyájasabb hangulatát sem eleveníté belső öröm, öltözeténél a fővárosban újabb divat is volt, s mindinkább azon ros szokást vette be, hogy figyelme, gyöngédsége leginkább a férjre volt halmazva.

Ez már többeknek feltűnt.

— Még alig huszonhat éves, s már a lemondót akarja játszani, gondolá Oszkár.... milly különös!

Ah! a férj egyebet vélt különösnek.

Mozdulatlan arczvonásokkal, de a lélek hiuz-szemeivel kísérté Romvay és Sarolta tekintetét, szavát, lépését, érzéseit.

Mély elméje, ha az irányt meglelte, az utolsó részletekig mindent akart és meg tudott fejteni.

Elvénel fogva a gyanu kizárva volt szívéből, de ha óvakodásai mellett is be talált csuszni, nem késhetett sokáig a meggyőződés, a tisztába jövetel.

— Nőm elsápadt, midőn először látta Romvayt. Szeméből később neheztelést olvastam, s félelmet is. Két tűz közt van, ha nem távozom, és mégis kerüli Romvayval magára maradni. S ez szerencsés udvarlónak kedvetlen; visszautasítottnak igen önhitt. Mindketten a tiszta égen is zivatart látnak, mellynek közelítésétől tartanak. A megaláztatás kifejezése most az egyik, majd a másik arczon villan fel... Ah! nőm nem boldog, nem szerelmes... s nem ártatlan. Semmi új vonzalom titkát nem őrzí keble, s mégis az örökre zárva akar előttem maradni. A sors koczkája el van vetve. Isten veled öröm, házi-csend, életnyugalom! Merészül játszottam, midőn a hiuságot és szerelmet, a tetszelgési vágyot és nőhüségét öszhangzásba tarthatni hívéim. A daemonok győztek. Minden veszve. Szegény Sarolta!... Ah! a férfi büszkeség és önértzet!... El, el vad eszmék! mért ne kétkedjem a valóságban? Mért ne hunyjam be szememet a rémitő világozság elől? hiszen álmodni akarok!

Coranini azt tette magában fel, mit a kihült szív könnyen teljesít; de a szenvedélyes mindig megszegett. (Vége követ.)

A Z E R D Ő.

BIADORTÓL.

Az erdő néma, halk, nincs benn pacsirta dal,
Benn láthatatlanul mély hervadás fuval,
Hull földre esendesen a cserfák levele,
Borostyánt nem terem, minek is termene?

Minden zöld lomb után egy egy madár sohajt,
Szólj! annyi dal után: nem birsz-e egy sohajt?
Ha minden hallgat is, a rengeteg beszél,
Beszél benn a madár vagy a hulló levél.

Hagyj hervadnom, sohajt az erdő, hagyjatok,
A hervadás között koszorút hullatok;
Mindenhol ifju lomb, hol isten napja süt:
Mig én elhervadok, erdő lesz mindenütt.

ARANY LAKODALOM.

TÓTH ENDRÉTŐL.

Öreg ember, öreg asszony,
Mit állnak itt, kire várnak?
Ez a hely tán inkább illik
Ifju, mint öreg párnak.
S mégis olyan jól áll nékik
Hogy ott állnak, hogy ott vannak...
Ma esküsznek másod ízben,
Multával egy félszázadnak.

Nem úgy most, mint hajdanában,
Ifjuságok reményében;
Piros arcczal, barna hajjal,
Vágyakkal a szív hevében;
Virágokkal, koszorúkkal,
Mit a tavasz rájuk hajta...
Az az idő mikor volt már!
Mikor átalastek rajta!!

Nem maradt más, csak az emlék,
Növekedő szépségében;
Szívökben a remény helyett
Tapasztalás lakik régen.
A virággal a gyümölcs is
Régen lehullt már a fáról...
Álmodni sem álmodnak már
Új tavaszról, ifjuságról. —

Nagyanyónak ősz fejében
Vén tarajos fejkötője,
Árnyékot vet tisztes arcán
Az esztendők redőjébe.
Az öregnek, ha öreg is,
Rozmaringos dolmánygombja...
Noha vállát 75 év
És egy régi mente nyomja.

S kijön a pap... nem a régi!...
Nem az a ki jöve hajdan!
Nem mondja már ez hogy: egymást
El ne hagyjátok a bajban...
Csak azt mondják, újra mondják:
„Holtomiglan, holtáiglan...“
Hej, ha tudnák milyen rövid
Már az az ut odáiglan?!

S haza viszi régi párját
Régi öreg vőlegénye...
Megöleli, megcsókolja,
Mintha biz a multban élne!...
Mintha virág fakadt volna
Őszi fáknak tetejébe' — —
Hogy körültek egy lomb sincsen,
Egyiknek se jut eszébe.

A cigány meg elrikatja
Réges régi szép nótáját...
Hogy állja meg, mint állja meg,
Ha körülte sorra járják?
S egyik kezét, másik kezét,
Felbiggyeszi csipejére...
S kedves hites jó társával
Kibilleg a közepére... —

„Félre gondok, happot mondok...“
S úgy eljárja, úgy eljárja,
Szinte könye cseperedik
A Bihari nótájára.
Lóg mentéje ideoda,
Rozmaringját is elejti...
Hogy megvénült, hogy megöszült,
Most még azt is elfelejti. —

BÜSZKÉN TEKINT.....

JENEVAI LÁSZLÓTÓL.

Büszkén tekint a czéder le
 A bérczről a vidékre,
 Legfentebb pont, a pillanat
 Ő róla lép az égre;
 Ő rajta fut a villám le,
 Az ég ha szól a földhez....
 A nagyság képe elragad —
 S szívem vágyat nem érez.

Ott a dicsőség, mint mosolyg,
 Szebben ragyog a napnál,
 A föld melegszik ennél csak,
 A lélek, szív amannál.
 S az ember, — ő mi boldogság, --
 Mi könnyen feltalálja,
 Hány pálya van! s az mindegyik
 Babérait kínálja — —

S lecsüggedt fővel bolygok én,
 Csaló fényét nem látom,
 Szemem a földön tétováz,
 Talán csak halni vágyom?
 Nehéz a hant, szóttan a sír,
 Olly kínos a sötétség, —
 Illy nyomtalan költözni el
 Korán leendne tán még.

Hisz olly igen szép a világ!
 Mint vonz a nap sugára!
 Mi bájos rendben változik
 Völgy a kopár sziklára:
 Viszhang nélkül itt nem marad
 A legkisebb sohajtat....
 Ó ennyi jószág!... hol a szív,
 Melly itt hideg maradhat!? — —

Szívem tág, mint a nagy világ,
 Mindenkinek kitérva,
 Jöjjön, ki a barátságban
 Avagy szerelmben árva,
 S maradjon itt, mig boldog lesz,
 Mást tőle nem kívánok;
 Nem érdekből szeret szívem:
 Hüséget én nem várok.

Még azt se' mondom, egykoron
 Ki hogy kíséretetek majd, —
 Fűvet, virágot a siron
 A hant magától is hajt, —
 Vigadjatok, mig él a kedv,
 S ne sirjatok én értem....
 Mért volna akkor a vihar —
 Üvöltsön az felettem.

URAMBÁTYÁM RÓKAPRÉMÉS NAPJAIBÓL.

(ÉRZÉKENY BESZÉLY.)

SZÓLLÓSI BENŐTÓL.

Meghalt feleségem, Satis tarde quidem,
 Oda reménységem, Debuisset pridem.
 Bár csak visszajőne, Quod deus avertat!
 Bójtólnék érette, Ut ibi maneat....
 Népdalok és mondák.

Az idő elireg-forog épen úgy, mint a beregszászi csikó a nagy pusztaságon. —
 Az ember ingó madár benne, addig repül, és addig dalolgat, mig végre a nagy Sám-

sonként, ölébe veszi őt egy elrugaskodott kedélyű Delila, és régi virtusaiból alig marad egyéb, mint egy szamárfej, melylyel sem a philisteusoknak, sem másoknak nem imponálhat többé... Hiában! az ember nem ura sorsának. — Mindenki alá van vetve egy titkos erőnek, mely ide-oda löki őt koporsójának bezáratásáig.

Mióta a paradicsomban székelő eleink hittek a kigyó étvágy gerjesztő czikkeinek, az óta fürgetegesebbek lettek a napok, nem csak a Kaffer földön, hanem azon helyen is, mellyet Kanahán földének nevez a ragyogó irodalom. — A mi kertünk nem geczemáni kert már, — s a mi életünk nem paradicsomi élet többé! — Ugy vagyunk mint az egyiptomi fekete király, hol hét sovány, — hol hét kövér tehénről álmodunk, — s néha alig van egyéb vigasztalásunk, mint hogy jól mulatjuk magunkat, midőn felébredünk, látva hogy egy egy pörge bajuszu unoka énekelgeti térdeink kalácsán — szent Dávid érzékeny zsoltárait...

Hanem persze mindezen vigasztalás is csak azoknak adatott, kik a teremtés előnyeit meg nem vetve, illő időkben léptek a házasság rózsalánczokkal ékített pályájára. Kiket illy viszony nem köt az életkutágosához, azok lehetnek tán boldogok egy pillanatig, de érzésük futó homok lesz, mellyet a fölhevült indulatok fergetegei bizonytalan irányban vernek el.

A szív tehát szívért gerjedez, s hiába áztatjuk magunkat stoicus érzelmekkel, a sinlódés meglátszik az arczon, s a jó psychologus kiolvassa a szemből, hogy miért ereszt az néha napján zápokönyeket. — Sok ember akart már próbát tenni önmagán, — de hiában! ehhez nem csupán jó szándék kell, hanem értenie kell a magusok könyvét is. — Az ember nem beszélhet eleget szívének a szentek és martyrok életéből, — ha rá süt a nap, el kezd az virágozni, azután hogy el ne satnyuljon, harmat kell neki. — Ugy van ez Kairoban is, mint Zágráb városában; és Soudhamptomban, mint Hajdu-Böszörményben. — A szív ha felmelegsik, igényeket formál, sóhajt, beteg lesz, s szükség, hogy egy jámbor feleséggel assecurálja az ember — a cholera ellen....

* * *

Idős volt az ember, de azért szörnyen sentimentalis. — Ha jött a tavasz, kijárt a mezőre, nézte ott a virágos hantot, a játékos folyót, s a párjával enyelgő madarat. — Ha a táj regényes színt kapott, ha lombokat vertek a fák, órákig is elnázta a hajló galyakon csókolódzó gilit. — Ez az élet aztán a gyöngyéletre emlékeztette őt, a megtüzesedett benne az indulat.

Nappal aztán neki-neki borult a falnak, ott megeresztette könyeit, s fájdalomosan zokogott, hogy őt a fatum kirekeszté azon boldogságból, melly egy hullámos kebel átölelésében állana.

Éjszaka meg nem jött szemére álom; azután kirugta maga alól az ágyat, s hosszasan nézegeté azon ábrándos képet, melly Mátyás király Podiebrád kisasszonyával való enyelgését tárgyalja.

Skiz Sámuelnek hívták ezen tüzes vérű öreg urat, nekem szeretve tisztelt urambátyámat

Nem tudott már neki senki sem ellenállani.

Lótott, futott; bejárt várost és falut, összekóborolt minden vidéket, minden pusztaságot, — kapott 88 kosarat, ámitották 95-en — végre még sem foghattak ki rajta, megkért egy olyan kisasszonyt, kit más még soha sem mert megkérni, — és meglón a vág negyven esztendő óta tervezgetett lakodalom.

Egy hétig azután gyönyörködött urambátyám az ő hitvestársában, egy hét mulva meg csikorgatta fogait, — de nem mert kitörni, mert az asszony volt a generális a háznál.

Széles teremben vagyunk, mellynek architecturáját a nemes háztulajdonos a a chinai miniatur festészet szabályai szerint készítteté. — A terem antik íveit könnyű szövétü pókhálók fátyola körözi, mellyek a körülményekhez képest kihalt legyekkel és elájult szúnyogokkal vannak fölcifrázva. — Imitt amott még a falakon Angyal András, Milfej és Papandor daliás korából érzékeny tárgy caricaturák is láthatók, bronz és fenyő rámába foglalva. — A terem jobb oldalán vastag pipaszárok és classicus hirű fokosok hevernek, kifent, nyurga alakban. Mellettök egy bőredény terjeszti szélyel hórihorgas lábait, melly urambátyámnak unalmas óráiban igen szives szolgálatokat tesz. — A terem közepén egy földhez vágott muskátli hever, konyult levelekkel és törött galyakkal. Urambátyám a bőredényből bósan pislogat reá, s koronként eszébe jut az enyészet és halál. . . . Ugy látszik, hogy komolyan vesződik a mulandóság eszméivel, s mint afféle öreg úri ember, időközönként köhint is egyet egyet a nagy szivszoritás miatt.

Mig ez a teremben egész higgadtsággal folydogál, az alatt odakint egy tüzesvérű asszonyság bakatempókat mivel. A léget haragos moraj járja át; koronként itt ott törékeny tárgyak pattognak szét, mellyek a fájdalmas körülményt gyaníttatják, hogy egy kis háboru van az épületben. — A madarak eltávoznak a háztól, a fák kiszáradnak, a virágok hervadásba mennek át, — és jégeső veri el a határt. . . .

— Még ez előtt néhány héttel is! — sohajtott a teremben egy hang, melly nem lehetett másé, mint az én bűtől megázott urambátyámé — még ez előtt néhány héttel is, midőn azt gondoltam, hogy aranyos élet a házasság, — mennyire boldog és szerencsés valék! . . . Egy tatár kisasszony nem lehet szilajabb az én feleségemnél. . . . Más férfiú már régen elkergette volna legalább csak Orsováig, vagy pedig Viddinig is. — És én türom őt és nekem ragaszkodnom kell hozzá!!! . . .

Bizony furesza izlés is ez urambátyámtól.

Megfoghatom ugyan azt, hogy Sorel Ágnes, Estampes és Valentinois herczegnőket szeretni lehetett, de hogy illy krokodilus természetű asszonysággal is — mint urambátyám neje — együtt lehet élni, az mégis felül mul minden bámulást.

Szegény urambátyám én végtelenül szánom őt!

Ő jámbor ember ugy annyira, mint az ó-testamentomi lencseszopó Uriás, s mégis olly mostoha sorsa van, mint egy szeméten talált síhedernek.

Csak annyira jámbor ne volna, mégis többre becsülném őt. De mikor nincs benne semmi oppositionális szellem; midőn árnyékától felijed, s ha mérgesen talál rá nézni felesége, elájul s beteg lesz bele legalább is egy fertály esztendeig.

Díogenesnek kutyát festett az utókor sirkövére, pedig Diogenes katonás ember volt. Ámde ha mégis ezt tették Diogenessel, akkor nehezen találnak urambátyámhoz illő symbolomot.

Remélem urambátyám érteni fogja ez intő szót s eszére tér.

Lássa urambátyám én az embert mindig embernek szeretem tekinteni bármelly körülmények közt is. Kegyed pedig urambátyám éppen nem ember, vagy ha már ember is, nagyon fizimiska ember.

Tudja meg édes urambátyám, hogy isten nem az asszonyt, hanem a férfit teremté elsőbb, s így ez mindenek fölött előnyvel bir. . . .

Ha urambátyám eddig subordináció alatt volt, most itt az ébredés ideje, emancipálja magát s töltse be rendeltetése helyét. — Hiában szépitjük itt a dolgot. Az ilyen társadalmi iránynak sok lovagai voltak már, de végtére mind bele csömörlöttek. — Egykoron maga Platon is, midőn már sarkeszméit a férfiak között elosztá, a nők iránt felmelegült, s sentimentalis heve annyira vitte őt, hogy katonák alkalmásoknak ítélte őket. — Természetes, hogy ezzel hizelegni akart. — Azonban a higgadtabb órákban jobban megfontolá tételét, s bölcséletének vég analisisében úgy látszott, hogy bizalma meglehetősen elhült irántuk, mert csak tartalék seregbe szánta őket.

Mindezek tehát tanúságul szolgálhatnak urambátyám nagy fejének, s bátorkodom remélni, hogy rövid időn elhagyandja azon népszerűtlen ösvényt, mellyen már remilísált embernek haladni, szégyen, gyalázat.

Mert hisz így az istenért mi is lesz édes urambátyámból? ... Ha fölkel, megszilják; ha lefekszik, detto. Keresztyén embernek azt kell hinni, hogy urambátyám valóságos néger életet él.

Alig üldözték Cookot vagy Rontó Pált valaha ellenségei szenvedélyesebben, mint felesége őt.

Csak úgy szóbeszéd között legyen mondva, hogy urambátyám e szónak feleség, ha odahaza nincs, így adja etymológiáját: feleség — fele is elég. — Hanem odahaza aztán horrendum dolog! mégis úgy néz rája, mintha az ő felesége egy volna a szentháromság közül.

De hisz ez azért mindegy. Urambátyám ezért rendesen kikapja a maga illetőségét. — Szeressen, hizelegjen, öltson magára kedélyes arcot, kezelje pontosan ügyeit, vagy legyen olyan józan, mint Priznitz, — itt mindenben fenakadás történik, — itt az is baj ha nem iszik, az is ha leiszsza magát.

Egyszer a többek között már urambátyám szörnyen el vala keseredve, s feltette magában, hogy elbújdosik a háztól.

Azt gondolta, hogy e fogással statuscsinyt tesz s az asszony gyászba fog öltözni miatta.

Dehogy öltözött, dehogy öltözött a gyehennára való!

Jót nevetett az egész dolgon, s örömeiben még ficzánkolni kezdett.

Urambátyám pedig ez alatt bejárta a rengetegeket, fölmászott a legmeredekebb sziklákra, ott aztán kinyújtotta nyakát s nézte hogy felesége nem megy-e utána. — Aztán fölkereste a gyümölcsös helyeket, jó étvág ygyal pánizálta a vadkörtyét, — de utoljára mégis sovány táplálatnak érezte ezt. — Csa khamar beleunt tehát e vadéletbe s jónak látta még egyszer fölkeresni az ősiq ázat.

Midőn haza ért, felesége nem akart ráismerni többé, és kevésbe mult, hogy e vagabundus körülményeknél fogva Don Quixotte nem lön belőle.

Ezen komoly expeditio óta urambátyám szörnyen meghuzza magát. Legkevesebb kihágást sem mer megkísérteni. Ha preferánezozik is, csak babszemre játszik, s minden kölcségesebb válatat felhívására azt szokta mondani: nem lehet, mert sárkány ül a kincsen."

Ez valóban kellemetlen helyzet urambátyámra nézve. Jó volna, ha sulyos körülményein egy kicsit könnyíteni lehetne. Történnék úgy a dolog inkább, mint Párisban, hol Irinyiként a házaselek sohasem civakodnak egymással, mert rendesen rit-

kán látják egymást. Pedig azt sem lehet mondani, hogy rosszul élének, mert tulajdonképpen nem is élnek egymással.

Ha urambátyám is illy francziásan venné azt a szent házasságot, akkor aztán csak nyugodtabb kedélyvel üthetné össze azokat az összeaszott bokákat.

De így, de így!? . . . hiszen kétségbe kell szegénynek esnie. Olyan már mint egy Lázárethbéli, kibe hálni jár a lélek.

Pedig sokszor imátkozik is, — meg szivrehatólag énekelgeti ezt a zsoltárt:

Bőröm csontjaimhoz ragadt

Keserves siralmam miatt;

Ez iszonyu inségben

Ollyatén lettem szintén.

Mint pelikán a pusztába,

Siralmas kiáltásomban,

Olylyá lettem mint a bagoly,

Melly a kietlenben huhol . . .

Szegény urambátyám! Roszabb is az a rossz feleség a trójai háborúnál, — ha egyszer megakad benne az ember, alig bonthatja ki belőle magát . . .

* * *

Épen midőn e sorok végére jutottam, hallok hogy urambátyám felesége nagy beteg, — s szörnyen neki van zöldülve, — s hogy urambátyám mindezek daczára is igen jól érzi magát.

Semmi megdöbbentő változás sem vehető észre rajta.

Még a vászonzselédek is neki vannak egészen ujulva, s ragyogó mámorukban verbungot kezdenek járni.

A fák is nyilni akarnak, az ég derülni készül, a nap forróan süt, szóval természet fölötti jelek mutatkoznak mindenfelé.

Mindenki azt gondolja, hogy csak most van rendin a dolog.

A lélekharang egyre szól, — egyre beszélnek, hogy urambátyám házában halott akar lenni, — és mégis, senkit sem illet meg az esemény.

Végre csudák csudája történik, és urambátyám hitvestársa szerencsésen — meghal.

Van nekünk egy temetőnk, kapujának homlokzatán ezen bibliai jelmondat áll:
„FELTÁMADUNK.“

Urambátyám sehogy sem akarja ebbe a temetőbe temettetni feleségét. . .

K Ü L F Ö L D I É L E T .

EGY RENDKIVÜLI EMBER.

E napokban egy a nagy világban mindenkitől ismert egyéniség halt meg; gróf XX Henrik.

Mig élt eredeti fiu volt. Mintegy husz év óta a legbizarrabb életmódot folytatta.

Három nap közül kettőt mindig falun töltött és egyet Párisban. S ezt minden időszakon keresztül, akár tél volt, akár nyár, ma elöttünt, holnap eltünt, s ez így folyt szakadatlanul.

Hol volt falusi lakása, azt senki sem bírta kitudni. Ő azt állította, hogy az a Seine et Marne megyében fekszik. Tessék keresni, a megye elég nagy.

Azt feesegték róla, hogy egy igen gazdag vén angol delnőt vett nőül, ki számára a falun örök tavaszt rendezett, de egyszersmind lekötelezte életének és idejének két-harmadát neki szentelni.

Mások ellentmondtak e pletykának, jól tudva, hogy a gróf nagy vagyonnal bír, s nincs szüksége életes angol delnökre, hogy magát kényelembe tehesse.

Ha valaki történetesen azon kérdést találta hozzá intézni, hogy mi oka van e falura járó harmadnapos hideglelésének, mellytől nem tud megszabadulni, azt szokta rendesen felelni nagy laconice, hogy valami nagy tudományos feladat megoldásával foglalkozik.

Mit? mi lehet az? Aranyat csinál? A circuli quadraturán, vagy az örök mozdonyon dolgozik? A szén kristályosodását kutatja?

Épen olly kevésbé nevezte meg feladata tárgyát, mint falusi lakása geographiai fekvését.

Hanem azért ideje két harmadát Seine et Marne megyékben töltötte s Párisban nem volt egyéb bevallott szállása, mint egy egyszerű földszinti.

Ez a rue de Lilleben volt, ugyanazon helyen, hol Clairon kisasszony meghalt, 1803-ban, hová e híres színésznő, ki mint opera énekesnő kezdte pályafutását, meggyülölve a szinpadot, elvonult. Később e művésznő Anspach herczeghez ment nőül, kitől született fia dragonyos tiszt lett, s itt élt még hosszú évekig azon a pló előkészületeiben, mellyet Mr Etienne, később academiái tag és pair, szerkeztett, a ki akkor egy földalatti szobában lakott, a híres művésznő lakása alatt.

Ezen szállást fogadva ki, Henrik gróf egy úttal megvásárlotta madame Laliandrietól, Clairon örökésétől, annak bútorait. Ez volt a gróf hivatalosan bevallott szállása. Azt hogy ő titokban Mr. Etienne földalatti szobáit is bírja, senki sem tudta.

Igen is! ez a föld alatti szállás volt a gróf falusi lakása, ez a Seine et Marne titokteljes tusculanum, mellyből csak egy emelettel odább ismét Párisban lehetett.

Mielőtt azonban e házi titkot világosságra hoznók, beszéljünk kissé a gróf nyilvános életéről.

Több, mint nyolcz év óta udvarolt e külön férfi X. marquisónak a legtartózkodóbb modorban.

Minden harmadnap megjelent nála, pontosan ugyanazon órában; a marquisnő gondoskodott róla, hogy ollyankor egyedül lehessenek, de még ma is azt állítják, hogy egyetlen egyszer sem sikerült neki a gróftól rábírnai, hogy vele ebédeljen.

Tudnunk kell e mellett, hogy a marquisnő szép volt, fiatal, igen elmés, nagyon gazdag, egy szóval mind azon tulajdonokkal bírt, mellyek a nőket kellemesekké teszik.

A mi a gróftól illeti, őt a mult télen mintegy negyvenöt évesnek tartották. Egy este valaki ötvenet merészelt emlegetni, ő meghallotta s nagyon megharagudott érte, a másik mentegetőzött, megmásítá szavát s visszavonult egész a harmincznyolczig. A gróf megnyugtatót arczzal mosolygá rá.

Azonban igen sok apró anecdotát tudott mondani XVI. Lajos idejéből, s ha

kérdék honnan tudja azokat? azt felelte, hogy atyjától hallotta, ki Maria Antonia udvaránál apród volt.

De szóljunk a gróf külsejéről.

Magas karcu férfi volt, szép fekete szemei voltak és gazdag gesztenyeszín hajfürtjei; bámulatra méltó szép fehér fogsorral bírt, tagjai teltek és idomosak, mozdulatai könnyedek, viseletében a fanatismusig vitt tisztaság.

Estélyeken a legkedvesebb mulattató volt, csakhogy a mint a tizenkét órát ütötte, vette a kalapját és ment — Seine et Marne megyékbe.

Most nem rég végre meghalálozott; egyike unokaöccseinek, ki Nancyból érkezett, jelen volt végrendelete felolvasásán s itt derült ki X marquisnő imádójának valódi életkora: — túl volt a hetvenhárom — 73 esztendőn.

E kinyomozhatlan időkor volt egész életmódjának titka.

Nem volt ő neki sem Seine sem Marne vármegyében soha semmi dolga. Nem járt ő soha falura. A földalatti lakás volt az, a hova ő elszokott tünni.

A mint a nagy világ termeit elhagyá, hol időszaki ragyogásában megszokott jelenni, midőn két inasa, titkainak részese, kik a lépcsők alatt várták, karjaikra vették s hintájába emelték. Szép csendesen visszavitték a rue de Lillebe, mint valamely töredékény portékát, s otthon szeliden letevék egy karszékbe. Akkor előjött házi orvosa s elkezdé rajta műtételeit, mellyek két napig tartottak, hogy néhány órára ismét visszaadják neki az álzott ifjúságot.

E két nap alatt folyvást electricizálták, galvanizálták, fűrösztötték, dörzsölték, kenték, beburkolták; melly időközben nem evett egyebet, mint orvostanilag készült ételeket, mellyek legjobban visszaadják az életerőt a legkönnyebben emészthető levek és kocsonyák alakjában elkészítve.

Ajtai ez alatt folyvást be voltak zárva, függönyökkel es pakróczokkal eltakarva, a napvilág szüntelen elfogva, s a légmérséklet mindig egyenlőn lanya, télen melegítő, nyáron szelelők által enyhítve, hogy a hőmérő szüntelen egyenlő fokon álljon.

Egy szóval a tudomány és mesterség minden hatalma meg volt rajta kísérve, hogy a legfinomabb önzés kitanult elővigyázatával az élemedett aggnak egy hazudott férfiaság kinézését adják.

A mint azután e képtelen gondok között eltöltött két nap lefolyt, akkor apródonként elkezdték a földalatti szobák ajtait ablakait felnyitogatni, hogy a megújult gróf életműszerei lassankint ismét hozzá szokhassanak a kül világosság és levegőhöz; akkor megmosdatták, felöltöztették; szakállát megfestve, feltevék kopasz fejére a pompás gesztenyeszín parókát, melly mestermű volt az emberi vizsgaság megcsalásában, a két ragyogó fogsort arany dróttokkal beszófolák inyei közé, egy neme a kaucsuk vállfűzőnek töltéséget szilárd formákat kölesönze természetének, lábaira feszes eszímákat erőltettek.

S mind ezt miért? Hogy néhány órára ismét benne lehessen a nagy világi életben. Szivarát szájába dugva, ifjúdád könnyelműséggel ült nyitott hintójába, végig kocsikázva a legnépesebb boulevardokon. Vegyük ehhez örökké fris jó kedvét, s nem fogunk rajta csodálkozni, hogy a szép marquisnő elbájoltatni engedé magát a 73 éves fiatal ember által, s e varázs nyolcz esztendeig tartott nála.

Ekkor egy másik, egy szép angol nő, ki nagyon szerelmes volt a gróf szép gesztenye szín fürtéibe, kezével végig simitya a kedves galant fejét, rózsa ujjacskáit meg

találta karczolni a paroka aczél abroncsában. Ez ébreszté föl a marquisnót. Most már a szép fehér fogsorokra nézve is gyanuja támadt s kezdé érteni, hogy miért nem lehet rávenni a grófot nyolcz évi szerelem alatt, hogy csak egyszer is nála ebédeljen.

Halálát is hiúsága okozá e rendkívüli különcznek. Elég vakmerő volt elfogadni egy ajánlatot, hogy egy fiatal most férjesült hölgyet, kivel a marquisnót ki akarta cserélni, lovon kíséren egy erdei kirándulásba. Saint Cloudba kelle menni, a boulognei erdön keresztül. A nap igen szépen kezdődött, de igen rutul végződék. Az eső, a zivatar az útban érte őket, s a gróf érezé, hogy nem tud tovább lovagolni. Vele jött inasának volt annyi esze, hogy hintáját utána rendelé a távolban, s visszavitte oda és elhajtott vele a rue de Lillebe.

Orvosa kijelenté neki, hogy fiatalsága nem fog tovább tartani, hogy meghal.

Még öt napig élt s az alatt folyvást jó kedvű volt és sokat nevetett rajta, hogy olly sokáig meg tudta csalni a világot. Jó kedvvel halt meg, mint a ki élt és küzdött vénséggel és halállal addig, a meddig csak lehetett. Száz harmincz ezer frank jövedelmet hagyott maga után.

Az a XVI. Lajos korabeli apród, a kit ő apjának adott ki, ő volt saját maga.

M. d. M.

N O K T Ű K R E,

DE A MELLYBE FÉRFIAK IS BETEKINTHETNEK.

(CASTELLI UTÁN.)

Szeressétek nők! a mi szeretetre méltót találtok e rövid élet utain; ugy is ez élet lelke egyedül a szeretet, s fényképrázata hamar eltűnvn, hiába keresitek azután elveszett nyomait!

Addig, mig nem szerettetek holtak voltatok, és mihelyt a szerettel felhagytok, nem éltek többé.

A melly nő, a széptevést eltűri, ha elsikamlott... okozza szép magát!

Ha egy nő azt mondja a férfiről: „rutabbat soha se látott annál,“ ugy fogadni mernék rá, hogy azon férfi nem volt előtte mindig rut.

Ha a nőnek szabadságában állna választani: valljon kedvese holt vagy hűtlen legyen-e? bizonyosan számolhatnánk a női hiúságra, hogy az elsőt választaná.

A szépség, melly szendeség hijával van, hasonló a csalétek nélküli horoghoz.

A mi a természetnek a hajnal, az a szép nőknél az elpirulás, és egyedül ez eszközli a férfiaknál, a női kellem méltánylatát.

Minden nő szeret sebeket osztani, de kevés akarja azokat gyógyítani.

Minden nő szeszélyes; még sem hasonlit egyik a másikhoz.

Az ártatlanságnak egy sóhaja több benyomást okoz a férfi szivekben, mint a kaczérságnak ezer fortélyai.

Kedves nők! mi nem kívánjuk tőletek, mit egykor Andromache tön, ki holt férjére borulva, örök hűséget esküdött holttestén... legyetek hűtlenek, bátran!... ha meghalunk; csak az élő férjhez legyetek hűségesek.

A női becsület igen gyengén lenne megőrizve, ha a vallás előőrson nem állna.

Kedves nők! igaz, hogy ı nagy vitéz tetteket véghez nem vittetek; de épen a ti gyengéitekben áll a legnagyobb erőtök.

A női szépség megítélésében kevésbé kell a férfiak dicséretére hallgatni; inkább a nők szigorú bírálatára.

Mindenki higye el: hogy egy nő sem képes ez életen keresztül vándorolni — szerelem nélkül; mert ha tulajdon férjét nem szereti, mindenesetre egy más férfit szeret.

Igaz, hogy a nő nem szereti mindig azt, ki őt hévvel szereti, de azt nem fogja soha gyűlölni, a ki szívét adja neki.

A férfiak szíve változást, a nőké pedig foglalkozást óhajt.

A nők állhatatosak, — mert ők mindig és mindig szeretnek; csak gyakran változtatják a tárgyat.

A szendesség és finomság által, — mit a nő a természettől öröklött — akarta azt visszapótolni, mit tőlük az erőben megtagadott.

A hűtlenséget nehezen feledik a nők és ritkán szokták megbocsátani.

A férfiaknak kell megszerezni a szerelmet, a nőknek pedig megtartani.

Az unatkozást a nőknél, többnyire a szerelem előhírnökének kell tartani.

Igen sok szép özvegy fennen hirdeti bánkodását azért, hogy vigasztalót találjon.

A nőknek sokszor jobban tetszenek azok, kik rólok kellemetlent mondanak, mint azok, kik hízelmésséikkel untatják.

V.

TARKA KÉPEK.

Székely harag.

Beállit a székely Brassó városába három zsák búzával. Ott megmondja, hogy egy zsáknak az ára kilencz magyar forint.

A mit a székely egyszer megmondott, hogy így ad és nem alább, azt ne kérd tőle olcsóbbért, mert abból egy fillért le nem enged, inkább még megszerzi, ráadásul megtoldja egy tömlő turóval, egy pint fenyővízzel, de a mit kimondott, attól el nem tágit, inkább visszaviszi.

Jönnek a vevők, nézik a búzáját, kérik hét forintért, kérik nyolczért, a székely nem is szól csak a fejét rázza; ígéretnek neki a nyolczon felül még egy máriást is, de ő arra sem hajt.

Végre kezdi látni, hogy a kilencz forintot senki sem adja meg, akkor nagy bosszúval beköti a zsákjait, visszafordítja a szekere rudját s el-kihajt Brassóból.

Mikor kiér a kapun, megáll s daczos megvetéssel néz végig a háta mögött maradó városra, s mond szörnyű haraggal:

— No hát ha l j m e g é h e n!

S azzal viszi haza a három zsák búzáját.

Parlagi poéta.

Vannak kis városokban ilyen fajtái a múzsáknak, kiket lehet használni köszöntő versek írására, nevezetes események versben foglalására, uri lakomákban mórióskodásra, s prédikációs halottak magasztalására.

Egy ilyen species lakott K** városában is miután azonban e hivatala mellett még bort is szokott mérni, a classicusok szerint miscuit utile dulci: tudni illik hasznos vizet édes borral kevert; tehát jónak látta valami helybeli pictorral czimert festetni magának, megmagyarázván jól, hogy ez legyen rá írva:

„(N. N.) versköltő és boráruló.“

Gondolá, hogy így egyik czim a másik hitelét emeli.

A balgatag pictor azonban összezavarta a fogalmakat, és festette neki ezt:

N. N. Versáruló és borköltő.

A rövid káplár és hosszú rekruta.

Hórihorgas, hat láb magas ujoncz került a káplár elé, ki maga nagyon Dávid termetű ember volt.

— Egyenesen állj, előre nézz! rivall rá a káplár, feltolva öklével az ujoncz állát.

— Hát ezután mindig így tartsam fejem és így nézzek, káplár uram?

— Ne is máskép, ilyen olyan...!

— No akkor hát Isten áldja meg káplár uram! mi soha sem látjuk egymást többet.

Anachronismus.

Egy oláh festő által készített képet láttam.

Erdélyben a művészet csak télen virágzik, nyáron kapál és arat, mert ott még külön osztálya nincs ezen tudománynak, s csak a bennszületett hajlam képezi a festőt.

Tehát ezen kép azt ábrázolta, mint menti meg az angyal Izsákot, a midőn Ábrahám fel akarja áldozni?

A leleményesség benne a földolog.

Ábrahám egy puskával céloz a fiára, mind a ketten zsinoros dolmányban vannak öltözve; egy angyal pedig odafenn a felhők között, kap egy sajtárt a kezébe s leönti vele Ábrahám puskáján a lőporos serpenyőt.

A kivitel gyöngé, hanem az inventio sokat ér.

Statistikai adatok.

Valami honi anglus, a kinek nem volt egyéb dolga, kiszámította, hogy a mióta a pesti nemzeti színház megnyílt: L** megházasodott 512-szer, főbelövetett 83-szor, leszuratott 62-szer, természetes halállal meghalt 101-szer, méreggel kivégeztetett 75-ször, öngyilkos volt 103-szor, csatában elesett 87-szer, megőrült 68-szor, kisebb nagyobb gyilkosságokat követett el 207-et, ezekért börtönbe vettetett 104-szer, halálra ítéltetett 53-szor, kikerülé a büntető igazság kezeit 50-szer, e helyett azonban ártatlanul szenvedett mindenféle testi büntetéseket, a lánczoktól a keresztre feszítésig, — nem számítva a bukott drámákban betanult emberkinzó monologokat, — 229-szer. Nőket rabolt 215-ször, hogy hány nőszivet rabolt el valójában? arról hallgat a krónika.

Kimerítő bírálat.

Egy költő, ki már sok verset írt, egyszer kiválogatta verseinek javát, s a többit elégetve, ezeket elvivé egy híres criticushoz, hogy mondjon rájuk bírálatot, előre figyelmeltetvén rá, hogy a többit már a tűzbe hányta, ezeket pedig újra még több szellemmel ellátta.

A bíráló elolvasta a verseket, s ezen mondatot írta fel a költő számára:

„Barátom, vagy még több tüzet a verseidbe, vagy még több versedet a tűzbe.“
Ez a mondás még ma sem vén.

Halottak beszéde.

Nagy embergyilkos darab adatott valamely színpadon, a játékszemélyzet nem volt elég a meghalásra, ki kellett bérleni még valami tíz hajdút a várostól, a kik a művészet iránti tiszteletből megengedjék magukat ölni.

A szerepek jól betanítottak, rakásra kell hullani a sok lövés után, ez igen egyszerű.

Egyszerű bizony, de fatális arra nézve, a ki legalul esik; a mint hogy úgy is lett.

Két három embert csak eltűrt a legelébb elhullott dalia a hátán, de mikor már a negyedik is ráesett, felmordul rá szóval:

— Eredj rólam öcsém, mert agyon nyomsz egybe!

— Én menjek? szólt a megdicsőült, de én ugyan nem mehetek, mert én meghaltam!

Félreértés.

Pálczát vitt az esztergályoshoz a dandy, hogy vágjon el belőle, mert nagyon hosszú, az elvágott egy darabot a végéből s úgy adta vissza.

— Mit csináltál barom? kiált ez kétségbeesve, hisz nem az alja volt hosszú, hanem a teteje . . .

J. M.

Kellemes kellemetlen viszony egy kolozsvári magyar kundschaft s német férfi szabómeter között:

„Uram! egy kellemetlen viszony állott közinkbe: Ön nem egészen új kabátja vasalás közben nálam elégetődött; kegyed veszen kelmét s én megkészítem s kegyednek lesz új kabátja. Kolozsvár, augst. 2-án 1853. K . . . szabómester.“

Válasz:

„Uram! A viszony csak kegyedre nézve kellemetlen; Kegyed veszen kelmét s megis készíti s nekem lesz új kabátom.“ Kolozsvár, aust. 2-án 1853. B . . .

Az eredeti czédula váltás után közli.

B. G.

BUDAPESTI HIREK.

* * Megjelent a Vahot Imre és Kubinyi Ferencz által szerkesztett „Magyarország és Erdély képekben. I. kötet. E mű mind irodalmi becsére, mind adatai gazdagságára nézve egyike irodalmunk maradandó értékű termékeinek; nyolczvanhét kisebb nagyobb kép, körrajz fa- és czinmetszet van hozzá mel-

lékelve, részint a szövegbe nyomva, mellyek közül a tájrajzok gr. Széchenyi alaknagságu képe s a kecskeméti népviselet a legsikerültebbek. Mind irodalmi, mind nemzetiségi tekintetből köszönetet kell szavaznunk a derék szerkesztőknek e nagy fáradozással járt mű minden kívánatot kielégítő kiállításáért.

** Jelenleg a fentebbi vállalat második kötetének kiállítása érdekében, Vahot Imre Szathmár és Marmaros megyékbe utazott, magával vivén Varsányi festő művészt, ki az első kötet képeihez is a rajzok nagyobb részét szolgáltatá.

** Ismét egy szép példája a művészet iránti buzgalomnak. A kolozsvári dalszintársulat Brassóba igen kedvező feltételek mellett levén meghíva hosszabb ideig tartó vendégszereplésre, ebben csupán az által gátoltatott, hogy az elszállítási költségekre szükségelt összeget a nyári meddő hónapokban az igazgatónak minden törekvése mellett sem sikerült előteremteni. Megtudta ezt egy kolozsvári kézműves rögtön kivéve a takarékné pénztárba letett ötszáz forintját, átadá azt az igazgatónak, hogy a művészet terjedése pénzhiány miatt hátrányokra ne találjon.

** A svábhgyi templom építéséhez már látható alakban folynak az előkészületek. Még tavaly csak a hely volt kimérve, hová építtetni fog s már az idén emeletes házak támadnak azon hely szomszédságában, miután valószínű, hogy egykori vásártere itt leendő támadó kis városnak, melly eddigelé több, mint hatszáz (!) házat számlál. Hajdanában voltak szabad királyi városok, mellyekben nem volt ennyi épület.

** E napokban a Pesti naplóban egy magas állásu hazafi, kinek véleménye művészeti kérdésekben is tekintélynek vehető, Bécsből írt levele folytán csak szerencsét kíván a nemzeti színház igazgatóságának, hogy senora Pepita Olivát e színpadon nem lépteti föl, annak előadásait nemcsak illedelemkivüli — de művészetlenségnek is állítva. Erre a P. P. alkalmat vesz az igazgatóságnak savanyú szőlőlőről és sült galambokról beszélni. Az igazgatóság igen is törekedett a tisztelt sennorát e színpad számára vendégül megnyerni, miután azonban a tisztelt művésznő a nemzeti színházban fellépteért még félannyival nagyobb árt követelt, mint mennyiért a helybeli német színpadon lép föl, a törekvések eredmény nélkül maradtak. Az ezer pengő kötdíj lefizetéséről szó sincsen. — Tegnap szidtatok bennünket, hogy pazarlunk, ma szidtok, hogy gazdálkodunk.

** Irodalmi hírek. Komáromi Ferencz, ismert erdélyi író jelenleg Pesten mulat. Szándéka megboldogult Petricsevics Horváth Lázár „Szent sir” című utazási munkáját kiadni, mellyet a megholt szerző Europa catholicus hatálmainak ajánlott. — Jókai Mór Erdély aranykorának németre fordítását e nembn legavatottabb műfordítóink egyike dr. Falk Bécsben vállalta magára; a német kiadás egyszerre jelenend meg a második magyar képes kiadással. — Bernát Gáspár „Lavotta élete és kalandjait” a nagy művész arcképevel s hangjegyekre tett lángelmű zeneműveivel együtt kiadandja. — Többen ama 12 drámairó közül, kik fogadást tettek egy év alatt a nemzeti színházat műveikkel gazdagítani, e napokban már beadandják kész drámáikat. — Legközelebb „családok” című francia dráma kerülend színpadra.

△ Havi és Gócs dalszintársulata már megérkezett Kassára. — Reszler Posonyban vendégszerepel.

△ Miskolczon Slezák Iovardája működik, előadásai 6--700 pengőt szoktak jövedelmezni. Illy hatást sem dráma, sem opera nem idéz elő.

△ Korán elhalt ifju költőnk Iduna tizenegy költeménye egy füzetkében fog diszkiadásban megjelenni, mellette azon sirversek, melyeket Arany, Szász és Tóth Kálmán irtak.

△ A nemzeti színházban legközelebb „Ilka“ című opera van előkészületek alatt.

△ H. F. színi referense megrója a színpadon komoly jelenetekben nevetkérező hölgyek magaviseletét s azt a kérdést látszik a rendezőséghez intézni, hogy ez csak épen azért is így marad-e, mert a sajtó roszalja? A tisztelt bíráló, ha nem resteli a fáradságot, meggyőződhetik a bírósági jegyzőkönyvekből, hogy legközelebb is több rendbeli illy eset jutott büntetés alá. Hanem hiába, megelőzni nem lehet a dolgot.

△ Az állandó műkiállítás új tárlata foly hó 17-kén fog megnyitani.

△ Az alaguti átfurások már annyira közeledtek, hogy a két ellenkező irányban haladó már hallhatja egymás kalapácsütését.

△ Latabár szintársulata Balaton-Füreden nagyon langy fogadtatást kénytelen tapasztalni, úgy hogy nemsokára Fehérvárra menend s eddig is kénytelen volt a társulat egy részével Veszprémben adatni előadásokat, hogy a szenvedett hiányt pótolhassa. E részvétlenséget hajlandók vagyunk a nyári meleg napoknak tulajdonítani, ám-bár ha Latabár félig öltözött tánczoló alakokat mutogatna, vagy lovardát kormányozna művészek helyett, akkor nem lenne a közönségre nézve meleg.

△ Mező-Túrról tudósítatunk, hogy ott a vásár alkalmával színészek is voltak, a Csikóst adták elő, játszottak egy istállóban, hol a jászol képezte a karzatot; a művészet csarnokát egy deszkafal választotta el az ökörállástól, minélfogva Andris és Rózsi párdalába furcsa zenekar kísérete vegyült; a közönség kaczagott, tapsolt az ökröknek, azok ott a színpadon szinte kaczagtak; egy szóval jól mulatott minden ember. Mi azután beszélhetünk művészetről, nemzeti palladiumról és költői kincsek-ről a közönség előtt.

➤ A nemzeti muzeumban tárgyak — főleg az ásványok és kitömött állatok — megszaporodása miatt, négy terem fog új állványokkal elláttatni.

➤ A helybeli zene-egylet olly virágzásnak kezd indulni, hogy már nagyobb szállásról kénytelen gondolkozni.

➤ Promontor és Tétény nemsokára csak elővárosa lesz Budapestnek, már is fővárosi birtokosok vettek ott ki kertet és nyári lakot.

➤ Az alagut-társulat sz. István napján, mikor az alagut alapköve le fog tétetni, nagy lakomát rendezend.

➤ A pesti halálma dár meghalt; a halál csak nem ismer semmi tekintetet, saját embereit sem kiméli.

➤ Pest közelében egy kőszénbánya fedeztetett fel; mivelésére már tétettek is lépések.

➤ Az idén felfedezett ásványvizből, mely is váltóláz ellen igen hasznos, rövid idő alatt 50 ezer üveggel kelt el.

➤ Egy második gőzmalom építése terveztetik, mely évenként 100 ezer mérő lisztet fogna őrleni.

➤ B. Füreden 1000 vendég mulat; legközelebb Gurtill Lajos dán festő váratott oda, kinek szándoka a Balaton szebb tájait lefesteni. Szeretnénk neki megsugni, hogy kirándulásai közt menne el Somogyba és ott a Lengyeltőtiből Gamásra vezető utba eső hegyről N. Hács fölött, nézné meg a Balaton vidéket; végig látni innét a Balatont Tihanytól Hidvégig és miután a somogyi partsíkság, a zalai parton pedig

Tihany, Ábrahám, Csobáncz, Badacsony, Szigliget és a keszthelyi hegyek a legábrándosabb alakokban emelkednek a tó tükre fölé, — e panorama nemcsak Magyarhonban, de egész földön egyike azoknak, mellyek legméltóbbak egy valódi művész ecsetére. Van ennél vadregényesebb, meglepőbb táj elég, de illy egyszerűen fenségest, nagyszerűt, illy harmonicus, kerekded, bevégzett egészset sem festményekben, sem valóságban nem találhatni.

> Mult hó 25-én meghalálozott pozsonyi jogtanár, Borsiczky Dénes, végrendeletében a magyar tud. társaságnak 2000 pftot hagyományozott.

> Londonban II. R* fejedelem pergamentre irt zászlóemelési okirata egy kézirat-gyűjtemény elárverezésénél 90 font st. azaz 900 pftért kelt el.

> Párisban egy állatseregletben egy csörgőkigyó kimult, egy természetvizsgáló megvette hulláját, megfőzette, megette eczettel tormával — és semmi baja, egészséges

> Németországban egylet alakult, mellynek czélja (!) a n é m e t n y e l v e t minden idegen szótól megtisztítani; de melly czélját, azt mondja egy német lap, elérni nem fogja soha. Mennyivel szerencsésebb e részben édes magyar nyelvünk; ha a kifejlés azon pontján fog lenni, mint most a német, alig leend nyelvünkben csak tizednyi idegen szó is, mint most a németben, miután nyelvünkkel képzeletben alig van Európában összehasonlítható nyelv.

> Párisban Nagy Lajos királyunknak egy emlékpénzére jöttek, mellyen a nagy király igen békességes kinézéssel és kettős tokával van ábrázolva.

> Londonban egylet alakult, melly vállalkozni akar a város utczáit villanyfényvel világítani ki — Pesten még mikor lesz csak gázvilágítás is!

Miután Ó cs. kir. Apostoli Felsége I. Ferencz József legkegyelmesebb Fejedelmünk s Fenséges Albrecht cs. k. Főherceg, s Magyarország hadi s polgári kormányzója képeiknek a magyar nemzeti muzeum számára megszerzésük végett a nemzeti képcsarnok-alakító egyesület részéről kibocsátott aláírási ivenk nagy része még vissza nem küldetett: tisztelettel kéretnek a t. cz. ivbirtokosok, sziveskedjenek illető ivenket a kedvező alkalmul szolgáló augusztusi pesti vásárra beküldeni.

Mátray Gábor s. k.
egyesületi titoknok.

A nemzeti színházi nyugdíj-intézeti alaptőke növelésére következő újabb készpénzbeli adakozások gyűltek be. u. m.

T. cz. Mátray Gábor úr, nemz. muzeumi orsz. Széchenyi-könyvtári ör 13. sz. gyűjtőívén: t. cz. Mátray Gábor 2 ft. Frivaldszky Imre 2 ft. Érdy János 1 ft. Perényi Salamon János 1 ft. Czanuga József 1 ft. Kovács Gyula 1 ft. Frivaldszky J. 2 ft. Összesen 10 pft.

T. cz. Máry Pál borsodmegyei cs. k. törvényszéki elnök ur 28. sz. gyűjtőívén: t. cz. Máry Pál 20 ft. a cs. k. törvényszék 12 ft. László József 4 ft. Óváry Miklós 2 ft. a kövesdi járásbíróság 11 ft. Gál József 2 ft. Sugár József 2 ft. Gáhy Ferencz 1 ft. Eckstein Adolf 1 ft. Früd Zsigmond 1 ft. Sugár Vilmos 2 ft. Morvay János 2 ft. Repesik Menyhért 1 ft. Behmitt József 2 ft. Bulyi János 1 ft. Káló József 1 ft. Roth Daniel 20 kr. Vadnay B. 2 ft. Öttvös Lajos 1 ft. Balogh Menyhért 1 ft. Ruzinko E. 1 ft. Unverdorben György 1 ft. Büdy Kálmán 1 ft. Ernyey Leop. 30 kr. Vass István 2 ft. Csomós Zsigmond 1 ft. Erzényi Ist. 1 ft. Ujházy Károly 1 ft. Kun Mátyás 1 ft.

Csépányi Ign. 1 ft. Saló József 1 ft. Tobiás Istv. 1 ft. Ferenczy Sándor 1 ft. Kiss Gy. 1 ft. Horváth Lajos 1 ft. Ragályi Lajos és István 1 ft. Szabó Ign. 1 ft. Kónya Pál 2 ft. Pottornyai Tamás 1 ft. Schuller 1 ft. Barczekay János 1 ft. Kiszely Pál 2 ft. Szentgyörgyi Ede 1 ft. Bako János 4 ft. Faragó György 1 ft. Csépányi Ferd. 1 ft. Tóth M. 1 ft. Váry Sándor 1 ft. Noszticzius Ferencz 1 ft. Soltész 1 ft. Eördeögh István 1 ft. Boldizsár 2 ft. Jekelfalusi 1 ft. — Összesen 110 pft. 50 kr.

Melly adakozások a gyámolított intézet részéről ezennel köztudomásra juttatván s a nemeskeblű adakozók, valamint a buzgó gyűjtők irányában a korm. választmány ószinte köszönete nyilvánítatvan, alkalmilag ujólag fölkéretnek azon buzgó emberbarátok, kik a f. é. martius 30-tól april 22-eig bezárólag terjedő időben kibocsátott gyűjtőiveket voltak szivesek elvállalni: hogy azokat, miután határidejük lejárt, mielőbb ha lehet, de legkésőbb a közlő pesti János fővételi vásárra Mltgos Úrményi József cs. k. kamarás s nemz. színházi nyugdíj-intézeti kormányzó választmányi elnök úrhoz (Pest, Bálvány-utca, Úrményi ház 1-ső emelet) beküldeni ne terheltesse nek.

Pest, augustus 10, 1853. F á n c s y L a j o s mk. a nemzeti szinh. nyugd.-intéz. korm. választ. tagja s jegyzője.

A „Déli báb“ junius 19-én 25-dik számában közlött hírdetményem folytán, miután alább megnevezett szinigazgató urakat leveleimmel is megkerestem, de mindedig hasztalan vártam válaszukra, kénytelen vagyok nyilvánosan felszólítani, hogy mától számitandó egy hó alatt, vagyis folyó év september 15-éig nekem leveleikkel vagy pedig bármellyik hirlap utján feleljenek, hogy e következő szinműveket u. m.:

1-ször Dalma, Hazatértek, Vid, Házassági három parancs, Nagyapó, Aggteleki barlang, Éji zene, Fehér Othello, Élet szinfalai, és Koldusnőt Szuper Károly

2-ször Arczkép, Dalma, Dandin György, Tévedések vigjátéka Élet szinfalai, Koldusnő és Sullivant Deesi Zsigmond szinigazgató urak honnan és mi uton szerezték meg társulataik számára? Továbbá nemcsak az itt elősorolt szinműveket, hanem e lap julius 3-án 1-ső számában megnevezett t. cz. írók és fordítók bármellyik műveit is ha előadnák, mint nem igaz és törvényes uton szerettek ellen tiltakozom. — Azért is ha még ezen felszólításomra is egy hó lefolyta alatt a fenemlített szinművek írói vagy fordítói díját, vagy az illető írók és fordítók írásbeli engedélyét hozzám el nem küldik, mint az írói jogok bitorlói ellen a törvényes keresetet azonnal megindítandom. Pest, augustus 14. 1853. — Sz á s z L a j o s, nemzeti színházi alügyelő.

U. I. Kérem a t. cz. szerkesztő urakat, hogy e cikket lapjaikban sziveskedjenek közölni.

FELHIVÁS „Markal“ czimű munka ügyében.

Alólírt tiszteletét fejezi ki mindazok iránt, kik művére előfizetési ivatek készek voltak elfogadni. Miután az ivatek visszakerülésének határideje nagyon közel van, alólírt pedig ujabban kitűzött s meghoszabbított határ időkkel műveit a közönségre erőszakolni nem akarja, így tisztelettel szólítja föl ivtartóit, hogy a kezöknél levő ivatek

szíveskedjenek minél előbb kiadóihoz beküldeni, s azokat csupán folyó év szeptember 5-ig fogadja el, a később érkezettekre nézve a könyvnek bolti ára állandó be. Pest, augusztus 11. 1853. — Vályi Károly.

VIDÉKI SZEMLE.

Bécs, jul. 23. 1853.

Már másfél hete vagyok Bécsben; de szünteleni egyformaságban folynak le napjaim; mert már itt több ízben levén, nem ujság előttem, ha a Práterben két háromszáz süldő szarvast látok egy rakáson; ha tiz husz-ezerből álló tarka vegyületű nép bámész csoportja halad el előttem; ha a körjátékokban, hasadt trombita és lyukas dob rekedt hangjai mellett, a falovakon félittas szakálás gyerekeket, vagy igen sokszor vig kedvű bakákat látok lovagolni, vagy a comfortable s phönixdeszka ülésekből, kipirult arczu prater szelid nymphái jó pohár sert köszönetnek a körjátékot bámulóra; ha az elhunyt primás kertjében az érzelgők szerelem-búgásaitól épen úgy megfájdulnak füleim, mint a * * színház ujon szegődött énekesnője visitó trilláitól; mondom ez előttem mind nem ujság! . . . oh de van Bécsben egy ujság, mellynek látására a bolt-segéd félre dobja rőfét, a mesterlegény kaptáját, a varró nő tüjét, a borbély borotváját — és bocsanat e kis intermezzóért, de senkinek nem javaslom jelenleg a színház előtti beretváltkozást; mert úgy jár, mint a vadász soron egy háziur, kit a borbély-segéd beszappanozott, de épen hét órát kongott a toronyóra, és utszu rajta! a beretva az asztalra, a szappanozó a színházba repülnek, a beszappanozott háziur pedig, lemosva boszusan a szappanhabot, megfogadta, hogy színházi óra előtt soh se fog többé borotváltkozni, — mondom, az egész bécsi világ, a Károly-színház felé rohant, látni, bámulni és dicsőíteni — — — Madrid királyi színház első tánczosnőjét,

Senora Pepita de Olivát!!!

E ritka hírű Salomé, én így vágytam látni, és az öt emeletű Károly-színházba valahogy én is befurhatva magamat, szerencsés valék láthatni azt, kit gr. L. tulajdon négyes fogatán vitette a Leopold-városi „Bárányszínház” címzett hotelbe; kinek fellépéseért ezerek gyűltek a Károly-színházigazgató éhes zsebeibe, a mellyért most legalább is hat más színházigazgató irigy- és epe-lázba sinlik; kinek dicsőített nevére, egész Bécs mű- és divatraktáiraiban diszelegnek, az: „Oliva csipkék,” „Pepita kalapok,” „Oliva koszorúk,” „Pepita fodrok;” sőt még a cukrászok boltjaiban is nem ritkán olvashatni illy feliratot: „Pepita torta.”

A dicsőített tánczművésznő megjelenik tehát a pompás szinpadon, kétfelé font haj-fonatékkal, mezitlen karokkal, markában egy-egy csörgővel, térdig érő, rózsákkal és arany himzetekkel díszelt fodros szoknyában, a dicső művésztől érzelem-tuláradozó kebellet, ajkán a bámulókat idvezlő nyájas mosolylyal! — e megjelenésen annyira magán kívül ragadtatott a művészetet pártoló közönség, hogy vége hossza alig volt a „Bravo” és „Vivat” kiáltásoknak s a szünni nem akaró tapsoknak; melly iszonyu tetszést kifejező lárma alatt túlboldog tánczosnő majd a szinpadlatig hajlongott, és csókokat szórva kitért karjaival az érette annyira lelkesült közönségnek — — égi tánczát elkezdte.

Én is szemeim öszpontosító látvilágát egyedül Pepitára szegezém, ki a szín-középen fejét kissé félre hajtva művészi állásba helyezé magát, aztán két karjait fölemelve, zenetactra csörgetve, hátra, jobbra, balra és előre lejtett, aztán megállva, jobbra s balra libbegeté kezével fehér fodru ruháit, melly műtét alatt ildomos fehér lábait, mi közönség szerencsések valánk egészen láthatni, sőt gyönyörrel szemlélni!...

Azt különben bármely elfogulatlan néző is észrevette, hogy ő senorsága Pepita de Oliva, minél magasabban lejte művészi dicső lábaival, annál zajosabban tölték meg a házat a „Fora!“ kiabálások; de elvégezve a művésznő „Madrinelláját“ ismét a szinpadilag hajlongva, és a szünni nem akaró tapsvihár közt hat koszorú üdvözlé a művész-tánczosnót, mellyeket karjaira fűzve s hálaul ismét csókokat szórva a közönségnek, a lezuhant függönyök öt néhány percze láthatlanná tevék.

Ekkor a 40 tagból álló zenekar megharsant és Strauss új „Quadrillejét“ gyönyörködésig hallatá, — a midőn a varázs csengetyü hangjára ez elnémult, a függöny föllebbent, és Pepita sugárzó arczezal, szétomló fekete haj-hullámmal kezdé lejtteni az „El Olét.“

Utánozhatlan gyorsasággal forgott, s forgása alatt az elszárnyaló fodros ruhákat mindig féltetem, hogy illő időben nem érnek rendeltetésök helyére; de a milly gyorsan ezt gondolám, ép olly gyorsan suhintá le csörgős kezeivel azokat, s testét jobbra, balra, előre és hátra hajlongatva egy helyben, utoljára még felmagasult irányban megállott és öröm-sugárzó szép arczezal, pihegve hullámmzó mellén keresztbe tett karokkal a szinfalak közt eltűnt, s az ezer meg ezer bámulók szállásaig nyuló csoportja közt hoteljébe vitetett, mellynek ablakai alatt még 11 óra után is leheté látni művészettől elragadtatott és a szép fehér lábak által megvarázsolt, arasznnyira felnyuló sovány arczokat, mellyeknek birtokosai hihetőleg Pepita ablakfüggönyeinek szemléletével teltek be — esteli helyett!....

Bár számtalanon túlmagasztalják is Pepita tánczát, bár Bécs múraktáiraiban többféle árú-czikkek Pepita s Oliva név-firmák alát árultatnak is; én mindazáltal, és számtalan romlatlan izlésűek azt állitjuk, hogy „valamelly táncz, mihelyt jobban hizelg az érzékiségnek, mint a művelt romlatlan izlésnek, azonnal elveszti kellemét, becsét és jelességét; de a bécsiek így okoskodnak: „a mi külföldi, az jobban tetszik; senora Pepita spanyol tánczosnő, és így tetszik, Pepita szép nő, a szépnek pedig minden jól áll, és így Pepita táncza a legszebb.“

— Jul. 29. Az elkényeztetett gyermek, midőn kíváncsiságát nem teljesítik a szülők, vagy mikor a kelletinél is többet kíván — a földhöz vágja magát és ott makrancoskodik, míg a rövidlátású gyenge szülők túl nem halmozzák kegyeikkel: ugy tett Bécs híres hősnője is, senora Pepita de Oliva!

Táncza utóján karjait eleresztve, szemeit bádjadtan félig lecsukva, a szinpadra dőlt, és olly kecesesen feküdt ott az imádott szép nő, mintha az alvó Ámort látnád; a közönség zúg, sajnálkozik és megzavarodva orvosokért kiabálnak, a midőn a felgördült függöny alatt a vidor kinézésű, bájtelű Pepita hajlong a közönség felé; ekkor olly babyloni lármát, ujongatást kéz zszibbanásig való tapsokat és koszorú hullásokat leheté látni és hallani, minőre még Bécs városa aligha emlékezik. — V...y.

De s, jul. 14.

A Délibáb, mint szinházi lap a vidéki szini ügyek iránt is érdeklél kell hogy viseltessék, s jól esett közelebről, az eddigieknél többet olvasni a vidéki szinművé-

Handwritten notes at the bottom of the page, including the name "Károly" and some illegible scribbles.

szetről, hadd álljon itt a Délibáb tünde képlete kiegészítéseül néhány vonás a deési színi élvek rajzából, melyekben egy hét óta részesít a kolozsvári Kazvinczki féle dalszínész társulat egy része, a Társalkodási egylet teremében, a műkedvelő társulat hirtelen összeszerkezett s ügyesen átalakított színpalái között, mellynek tagjai: Szabó, Szabóné, a Ronai és Albisi párok, Tóth Soma, Kazvinczkiné, Károlyi, Kovácsné s néhányan a segéd személyzetből. Már rég nem élvezvén színi előadásokat, társas életünk egészen élénk színezetet nyert, ámbár most kell hevülnünk a művészi lelkesedéstől, midőn a hőség a természetben zsibbadásban tartja érzékeinket, még sem lankad lelkesedésünk, mert a nyitott bérlet kedvező eredménynek örvend, s városunk miveltebb közönsége egy előadásból sem marad el, melly környülmény csak igyekezetre ösztönzi különben is szerény színészeinket, mit meg is érdemelnek, mert elmondhatjuk, hogy jobb színésztársulat körünkben soha nem volt, s csak köszönettel tartozunk a derék igazgató urnak, hogy kolozsvári népes társaságának egy részét, bár ha a nyári napokra is, körünkbe telepíté, mintegy előre meg levén győződve arról, hogy szívesen látott vendégeink lesznek. De térjünk az előadásokra.

Julius 10-kén adatott a „Szép juhász”; az előadásról ennyit: hogy ámbár azon látszottak az első fellépés s innen eredő szorakozottság némi nyomai, mit a keskeny kör, mellyben mozogniok kellett a kényelmesebb színpad után okozott: mindazon által kielégített: Szabó (Jancsi) a népszínművekben kedvesen eredeti alak, gyönyörűen éneklé népdalainkat; Ronainé (Piroska), a természetes ártatlan falusi leánykák hű képe, kedves tünemény a puszták világából, hangja, modora, játéka olly népies modoru, millyet a szerep jelleme kíván; Szabóné (Roza), Baroti (Rokai), Károlyi (Bálint), mint mindig, ugy most is jól betölték helyeiket; a kis Kazvinczki János (Pista) szerepében működött.

Julius 12. a „Koldusnő”, nem tagadhatni, roppant hatásu francia dráma, mind a mellett is, hogy a classicitás szabályai ellen a valószínűtlenségek, véletlenségek s gépiességek egész labarynthusa, a legérzékenyebb oldalról hat a szívre, foglalja el az elmét ragadja meg a figyelmet. Ronainé (Margit) ámbár gyenge testalkatu színi alak, mégis megbírta szerepe nehézségeit, s a legnehezebb szenvedély hullámzó terhe alatt sem fáradott ki, pedig nem minden aggodalom nélkül vártuk a kimenetelt — dicséretesen oldá meg feladatát, s egy pár helyen, mondhatni, művészi volt. Ronai (Bergen Pál) azon színészek közé tartozik, kiket többször kell ugyan látni, hogy játékkukban a művészi mozzanatokot feltaláljuk; de ez esti működése is elég volt meggyőzni arról, hogy ő a legjobb színészek egyike, ki műstudiummal játszik, s minden szava, mozdulata művészien átgondolt.

Ma adatik a „Női harc”, mellyről jövő alkalommal, ugy a repertoireban kitűzött, itt még nem adott több új darabokról is. — P a t a k i F.

FELELŐS SZERKESZTŐ

TOLNAI GRÓF FESTETITS LEO.

PEST, 1853.

EMICH GUSZTÁV KÖNYVNYOMDÁJA.

*g. Tolnai Gróf
1853. 12. 12.*

Előfizetési értesítés!

A'

DÉLIBÁB,

szépirodalmi és művészi lap

szc jövő **NOVEMBER** és **DECEMBER** hónapi folyamára, mely idő alatt fog közölni **JÓKAI MÓR** legújabb történeti **REGÉNYE** :

A BALKÁNI HARCZ,

„képek az 182%-ki orosz-török háborúból“ külön előfizetést nyit helyben **2 ft**, postán küldve **2 ft 36 kr. p.pénzben**. Minden hónapban **2** párisi divatkép-melléklettel.

Pest, october 22-én. 1853.

A DÉLIBÁB nemzeti színházlap szerkesztősége.

Megjelent és **EMICH GUSZTÁV** nemzeti könyvkereskedésében (uri- és kigyó- utcza sarkán) valamint minden hiteles könyvárusnál kapható :

M A N U A L E

MUSICO-LITURGICUM

(**KARÉNEKES KÉZIKÖNYV.**)

usum ecclesiarum cathedralium et ruralium, complectens Antiphonas, Hymnos, et Responsoria
l Processiones et solennes Benedictiones; item Hebdomadam Sanctam; Psalmos et Hymnos ad
esperas etc. etc. partim cum Cantu gregoriano, partim figurati a quatuor vocibus, partim
iorali populari comitante Organo JUXTA RITUALE, MISSALE ET BREVIARIUM ROMA-
UM SPECIATIM PRO Chori Regentibus, Organoedis, Cantoribus ruralibus, Seminariis, et
aeparandis CUM ADJECTA BREVI AD CANTUM GREGORIANUM ISTRUZIONE ELA-
DRAVIT ET EDIDIT **FRANCISCUS ZSASSKOVSKY**, Regens Chori Metropolitanae
clesiae Agriensis, et Professor Musicae Instituti Praeparandorum; R. Societatis Prae-
Ksis Promovendae Musicae Sacrae et Academiae Sophiniana Cantus membrum. (EDI-
TIO LATINO-HUNGARICA.)

Nagy 4-edivrében, **237** lap, igen csinos kiállítással ára füzve **4 ft. 30 kr. pp.**

Legujabb, vegyes tartalmú, magyar könyvek!

EMICH GUSZTÁV

nemzeti könyvkereskedésében Pesten, (az uri és kigyó-utca sarkán) s általa minden hiteles könyvárusnál kapható:

s általa minden hiteles könyvárusnál kapható:

A

FEKETE DOMINO.

REGÉNY.

Irta B. PODMANICZKY FRIGYES.

Két kötetben, összesen 331 lap a legcsinosabb kiállítással.

ára füzve 2 fr. p. p.

Úti Naplóból.

IRTA

B. PODMANICZKY FRIGYES.

Tartalma: Stettin. Svinemünde. Tengeri út. Riga. Reval. Kronstadt. Pétervár. Nevszki Prospect. — Utazás Moszkvában. Moszkva. — Stockholm. Upsala. Danemora. — A svéd tavak. Trollhättan. Gothaborg. A Sund. — Koppenhaga. Hamburg.

Nagy 8-adrétben, igen fényes kiállítással, ára 2 pfrt.

MULATSÁGOS HÁZI-NAPPTÁR

1854-re.

Szépirodalmi része: Tompa Mihály, Bernáth Gáspár, Jenevai, Sajó, Petőfi Sándor és Jókai Mórtól.

Az 1854 évre szóló katholik. és protest. naptáron kívül számos közhasznú czikkel, Magyar- és Erdélyországi vásárokkal s. a. t.

Nagy 8-adrét, közel 140 lap, ára füzve, s az illő bélyeggel ellátva csak 30 kr. p. p.

A MEZŐGAZDASÁG NÉPSZERŰ KÉZIKÖNYVE.

szántóföld-, rét és szőlőmivelés, gyümölcsfatenyésztés, szarvasmarha-, ló-,
sertés- és méhtenyésztés. Jelen fejlődésfoka s előhaladása szerint,

S C H L I P F J. A.

szorozott pályamunkája **harmadik** tetemesen bővített és javított kiadása
nyomán szabadon magyaritá

TÓTHFALUSI MIKLÓS orv. tr.

armadik magyar kiadás. (A szövegbe nyomott sok metszvényvel.)

Nagy 8-adrét 490 lap, füzve ára 3 frpp.

A SZERELEM GYERMEKEI.

Regény **SUE JENŐTÖL**, fordította **GERŐ.**

Két kötetben 12-edrétben 370 lap, füzve, ára 2 forint pengő pengő.

GALLICISMES DIALOGUÉS.

anczia nyelvsajátságok, köz és társaséleti beszélgetésekben, közmondások-
példabeszédekkel. — A francia nyelv alapos ismeretére törekvők s abban
jártasok használatára.

PESCHIER A. után **FEKETE SOMA.**

Ára füzve 1 frpp.

BIBLIAI TÖRTÉNETEK.

z 6 és új szövetségből és az apostolok cselekedeteiből. Kivonat gyermekek számára.

SCHMIDT KRISTOF

gy kötetnyi bibliai történeteiből, **Farbmann János** által. Fordította

Czuczor Gergely sz. Benedeki rend pannonhegyi tagja.

8-adrét 170 lap. Kemény kötésben ára 30 kr. pengő pénzben.

A KARTHÁUSI.

Regény, írta **B. EÖTVÖS JÓZSEF.**

Két kötetben; **harmadik javított kiadás.** 12-edrétben összesen 660 lap.

Ára füzve csak 2 frpp.

DELIRAB

